کێشەیەك تا ئێستا بێ پڕۆژە … محەمەد تەها حوسێن

بەتەمەنترین کێشەی نەتەوەیی لەم خۆرهەڵاتی نێوەڕاستەدا کێشەی کوردە، یەك سەدەی تەواو کرد، هیچ هێزێك نە جیهانی، نە ناوچەیی و ئیقلیمی، نە ئەو وڵاتانەی کوردستانیان بەسەردا بەشراوەتەوە، نە ناوخۆیی واتە(کورد خۆی)، نەیانتوانیوە بەلای چارەسەردا بچن و تێز و پڕۆژەی ماقوڵ و بونیادی بخەنە ڕوو بۆ ئارامکردنەوەی ناوچەکە و هێنانە ئارای کەشێکی هاوسەنگ کورد وەك هەر نەتەوەیەك سەروەری سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی و ئابووری خۆی هەبێ و پەرە بە ڕیشەکانی بدات.
هێزە زلەکانی دنیا لە سەدەیەك بەر لە ئێستاوە تا هەنووکە هیچ ئامانجێکی تەنانەت درێژ مەوداشیان بۆ چارەی ئەم کێشەیە نیە و نەبووە و نابێت، هەر هەموویان بە پێی لۆژیکی هێز و چنینەوەی دەستکەوتەکانیان دوای هەر ڕێککەوتنێکی نێوان خۆیان و دواتر لەگەڵ کلکە ئیقلیمیەکانیان بێدەنگی لێدەکەن و بۆ ماوەیەك زەخیرەی ماشێنی ئابووری و سیاسی خۆیان فەراهەم دەکەن.

ئەوان هەرگیز تێزێکی چارەسەریان بۆ کێشەی کورد وەك بابەتێکی سیاسی و نەتەوەیی نەبووە، مامەڵەیان لەگەڵ هەرچی زیڕوح هەیە لە خەڵکی ئەم ناوە وەحشەتگەریەکی بازاڕیانەی بێ متمانە و مۆڕاڵی سەرمایەگوزاری ڕووتبۆوە لە ئەخلاقی ئینسانی بووە. ئەمەیان ناو ناوە پراگماتیزم لە کاری سیاسی و دەوڵەتداری، لە کاتێکدا لە پڕاگماتیزمدا (ئەخلاقی کار) لە چوارچێوەی (ئازادی کار) بۆ هەر مرۆڤێك پێوەری پابەندبوونە بەو فەلسەفەیەوە و پراگماتیزم کە بە فەلسەفەی کار دەناسرێ و ” لێیگەڕێ کار بکات و لێیگەڕێ تێپەڕێ” ی ئادەم سمیس یەکێکە لەو کۆجیتۆیانەی لادان لێی ڕاستەوخۆ لادانە لە ئازادی و تەسککردنەوەی بوار بۆ هەزاران و ملیۆنان، بەوەی با کار نەبێ بیکەن تاوەکو مرۆڤبوونی خۆیان لە بێکاری و بۆ بازاڕیدا ونکەن.

لە پراگماتیزمدا ئەم پرسیارە سەرەکیەی (چارلز پێرز1878) دەبێ بە بنەمایەکی ئەخلاقی{چۆن وا بکەین هزر و بیرمان ڕوون بێ؟}، ئەم پرسیارە لای پراگماتیە ڕەسەنەکان عەقیدەیەکی سیاسیە و لە کاری سیاسەت و دەوڵەتداریدا دەبێ پیادە بکرێ. هەمیشە لە پراگماتیزمدا کارەکان بە ئەنجامەکانیان دەپێورێن، ئەگەرچی فەلسەفەی کار هەردەم

بەرژەوەندی خاوەن کار لە نەزەر دەگرێ بەڵام ئازادی جووڵەی کارکەر جۆرێك لە گرەوە لەسەر ئەوەی تا چەند کەسەکان بۆ گەیشتن بە ئەنجامی باش ڕەفتاری جوان و هاوسەنگ دەگرنە بەر. لە پراگماتیزمدا ماکیاڤیللیەت جێنابێتەوە، چون پیادەبوونی پراگماتیزم ئاڵۆزی قبوڵ ناکات و هەمیشە نەخشەی کار بە ڕوونی نمایش دەکات و هەم هۆکار و هەمیش ئامانج دیارن و هیچیشیان پێچەوانەی یەکتر نین، یەکێکیان نەشیاو و ئەوەی تر شیاو بێت.

کار یەکێکە لە فاکتەرە سایکۆلۆژیە ئینسانی و وجودیەکانی بوونی هەر تاکێك، ئەوە ئەدلێرە جەختی لێدەکاتەوە و ئەوەش فڕانکل و ڕۆلۆ مای و بەر لەوانەش فڕۆید و بەر لە فڕۆیدیش هیگلە بە مەرجێکی سەرەکی وجوودی دەزانن.
سیاسەتی ئەمریکا هەرگیز لەگەڵ پراگماتیزمدا یەکناگرێتەوە، ئەگەر دەستوور و یاساکانی ئەو وڵاتەش پراگماتیانە ڕێکخراون نەزعە و ئیرادەی هێز و هێزمەندی زۆر جار مەیلی خۆفوودانیان لا درووست دەکات، ئەگەر وا نیە کام لەم سەرکردانەی ئەم سی چل ساڵەی ئەو وڵاتە تەنانەت ئەوانەی بەر لەوانیش زانیویانە پراگماتیزم چیە؟.

ئەم بە ناو پراگماتیستانە تەنها پڕۆژەی چارەسەری کێشەکانی خۆیان و نێوان خۆیان هەیە کە ناوە ناوە بە ڕێککەوتنی ئاشتیانە و ناوە ناوەش بە شەڕ دەیچەسپێنن، ئەوان کە خۆیان بە پارێزەری ئارامی و ئاسایشی دنیا ناساندووە کوا پڕۆژەکانیان بۆ کێشە نەتەوەیی و مەزهەبی و ئەتنیکیەکانی دنیا؟.
جگە لەوە زلهێزەکانی بەرانبەریشیان نە کۆمۆنیست بوون و نە سۆشیالیست و نە دیموکرات، ئەگەر وانیە کوا پڕۆژە ئەوروپی و کۆمۆنتێرنی و سۆشیالیست ئەنتەرناسیونالیست و دیموکراتەکان بۆ چارەی کێشەی کورد و نەتەوە و ئەتنیکەکانی تر لە دنیا و بە تایبەت ناوچەکەی ئێمە؟ ئایا کێشەی کورد ئەوەندە ئاڵۆز بوو بە سەدەیەك چارەسەر نەکرێ؟ ئایا تەسلیمکردنی ئەو دۆسیە هەرە گرنگە بە تەنگنەزەرە ئیقلیمی و ناوچەییەکان بوار ڕەخساندن نەبوو بۆیان تاوەکو بەردەوام ئەم کێشەیە لە هەڵپساندا بێ و ئەوانیش هەمیشە کەلێن و قەڵشی هاتنە ژوورەوەیان بۆ کراوە بێ؟ ئایا نەیاندەتوانی هەلومەرجێك لە ناوچەکە بێننە ئارا لە جیاتی شۆڕش و بەیەکدادانە چەکداریەکان بەیەکگەیشتنە فەرهەنگی و کولتووریەکان بسازێنن و پاشان فیدراسیۆن و کۆنفیدراسیۆنی کولتووری جێگەی ئەم هەموو قەوارە سیاسیە بەیەك هەڵپژاوانە بگرێتەوە؟.

ئەمانە و زۆری تریش دەکرا بکرێن، بەڵام ملدانە غەریزەی دەسەڵات و

موڵکداری و پاوانخوازی و شەهوەتی خواردن و گلدانەوە لە ئاست درووشمەکانی عەقلانیەت کوێری کردن و ئەوەی لەوەتەی هەن دەیکەن هیچی لەگەڵ مۆدێرنیزم و فەلسەفەکەی و لەگەڵ عەقلانیەت نایەتەوە، ئەوان خراپ سوودیان لەهەندێ قسەی نافەلسەفی وەرگرتووە جا ئەگەر ئەو قسانە هی فەیلەسوفانیش بووبن، خۆ فەیلەسووف و زانایان هەرچی وتوویانە فەلسەفە نیە و نەبووە، “مەترەقەکەت بیر نەچێ کاتێ دەچیتە لای ژنەکەت” با هەر قسەی نیچە بێ، ئەمە هیچ پەیوەندی بە فەلسەفەوە نیە و ڕاستەوخۆ پەیوەستە بە سایکۆلۆژیای کەسی فەیلەسووف لە هەڵوێستێك لە هەڵوێستەکانی ژیانی خۆیدا.

” هەموو واقیعێك عەقلانیە” با هەر قسەی هیگل بێ، ئەمە لە ساتەوەختی تایبەت وتراوە و لەوانەشە قەناعەتی خودی هیگل بووبێ ، بەڵام ئەو گەندێستانەی ئێمە و دەوروبەرمان بە گوێرەی ئەم قسەیە بۆ دەبێ واقیعی بێ؟.
ئەم هۆزمەندانە تاوەکو ئێستا عەقڵ هەڵیان ناسووڕێنێ بەقەد ئەوەی غەریزە و شەهوەتە ناعەقلانیەکەیان، هەر بۆیەش قەتاو قەت پڕۆژەیان بۆ چارەسەر نیە و ئەگەر نەخشە و هەنگاوگەلێکیشیان ناونا پڕۆژە ئەوا پڕۆژەی خۆیانە و تۆ تیایدا تەنها فاکتەرێکی هاوکاری.
ئەو زلانە کە پڕۆژەیان نەبووە بۆ چارەی کێشەی کورد، نە عێراق و نە تورکیا و نە ئێران نە بەیەکەوە و نە هەر یەکەش بە تەنها ڕۆژێك لە ڕۆژان نەك پڕۆژەیەکی گەڵاڵەکراویان نەبووە، بەڵکو بیریشیان لێنەکردۆتەوە ئەم کێشەیە وەك دۆزی نەتەوەیەکی گەورەی ماف زەوتکراو ببینن و با جۆرێکی تر لە چارەسەر بخەنە ڕوو چیدی نە ئەوان و نە ئێمەش لە نائارامیدا نەیبەینە سەر.

ئەوان هەمیشە بەیەکەوە کۆدەبنەوە و تا ئێستاش بۆ چنینی پیلانی شەڕانگێزی و دۆزینەوەی پلانی جیاجیا تاوەکو هەرچی زووتر و باشتر دەنگمان کپکەنەوە و نەکا بیر لە تەنانەت هاوڵاتیبوونیشمان لە سەرزەمینی خۆمان بکەینەوە، ئەمە لە جیاتی ئەوەی هەر چوار لەو دەوڵەتە ناهاوسەنگە ئیقلیمیانە بەیەکەوە ئیش بۆ ئەوە بکەن تێزێکی هاوبەش بکەن بە پڕۆژەیەکی کرداری بۆ چارەسەرێکی بنبڕ بۆ ئەو کێشەیەی یەك سەدەیە ئارامی لە خۆمان و لە نەیارانیشمان بڕیوە.
ئەگەر پڕۆژەی چوار لایەنەی ئیقلیمیش بۆ چارەی کێشەی کورد نەبووە، هیچ یەکێکیشیان بە تەنها ڕاستگۆیانە پڕۆژەی چارەسەری ئەم گرفتەیان نەخستۆتە ڕوو، مەگەر نا ئاشتی و ئارامی بەردەوام لە بەیەکەوە ژیانی دانپیانراو دێتە ئارا، دەکرا چارەی عەرەبی بۆ کێشەی کورد لە مێژ بوو پێشنیاز کرابا یا بە کردار بینیبامان لە

جیاتی پڕۆژەی بە عەرەبکردن و تاواندنەوەی نەتەوایەتی، دەکرا چارەی ئێرانی بۆ کێشەی کورد هەبوایە نەك بە فارسکردنی کورد هەروەك چۆن ڕەشیدی یاسەمی وای ڕێنمایی سەرانی خۆی دەکرد، دەکرا چارەی تورکی بۆ ئەو کێشەیە لە تورکیا هەبوایە لە جیاتی بە تورککردن و سووربوون لەسەر بڵاوکردنەوەی کولتووری ڕق و نەفیکردنەوەی نەتەوەیی.

ئەمانە هەموویان نەبوون و نەکران هەر بۆیەش لەوەتەی کورد و کوردستان بەسەریاندا بەشراوەتەوە نە ئێمە خۆشیمان لە خۆمان بینیوە و نە ئەوانیش بۆ ساتێك حەساونەتەوە، ئەم دۆخی نەحەسانەوەیە بەم هەڵچوونە دەمارگیری و ڕاسیستیانە چارەسەر ناکرێ، چارەسەر بینینی یەکترە وەك خۆیان نەوەك شتی تر، ئەگەر نا تا سەدەیەکی تریش هەر لەم زەلکاوە دەمێنینەوە و ناچینە دۆخێك لەوە ئارامتر.
کە ئەمانە هیچیان چارەی کێشەی تۆیان پێنەبوو، ئەی خۆمان وەك کورد و وەك بژاردەی سیاسی لە نێو جوڵانەوە جیاجیاکان ڕێگە چارەی کوردانەمان هەبووە؟ ئایا چارەی کوردی هەبووە بۆ کێشەی خۆی؟، بە دڵنیاییەوە جولانەوە کوردیەکان لە هەموو پارچەکان بە درێژایی ئەم سەدەیە لە دۆخی پەرچەکرداری تێیان نەپەڕاندووە و لە بەرانبەر پڕۆژەی ڕمان و وێرانسازی نەیاران و داگیرکەران پڕۆژەیەك بۆ بیناکردن و هەڵنانی نەتەوەیی نەبووە و نەکەوتۆتە بەر هەست و عەقڵ.

سەد ساڵە ئەم ناوچەیە لە هەڵچوونێکی کار و پەرچەکردار بردوویەتە سەر، سەد ساڵە سۆزی سەردارێتی نەتەوە سەردەستەکان و هەڵچوونی شۆڕشگێڕی ئێمەی ژێر دەست دوو هێزی بەرانبەر یەکتری لە شەڕدا بوون، سەد ساڵە نە کۆمۆنیزم کێشەی کوردی وەك کێشەیەك بۆ چارەسەر خوێندەوە و نە ناسیونالیزمی عەرەب و فارس و تورك، نە بزاوتە سیاسیە دینیە کۆن و تازە سەرهەڵداوەکانیش توانیان لەگەڵ وجودی ڕاستەقینەی نەتەوەییمان بجوڵێنەوە.

سەرەڕای هەموو ئەمانە نە هزری چەپی کوردی توانی پڕۆژەی بۆ ڕزگاری نەتەوەیی و نیشتیمانی هەبێ و نە هزری بەناو ناسیونالیزمی کوردی پێیکرا جولانەوەیەکی ناسیونالیستی خاوەن هزر گەڵاڵە کات توانیبای ڕای گشتی نەتەوەیی و ناوچەیی و جیهانی بۆ ئەم دۆزە مێژوویە ڕاکێشێت و خۆی لە کاریگەری پەیوەندیە فیوداڵیەکان کەمێك بە دوور بگرێ، لە سەرەوەی ئەمانەش هزری دینی سیاسی کوردیش ئەوەندەی ئیشی لەسەر کاڵکردنەوەی بوونی ڕاستەقینەی نەتەوەیی کردووە و ئەوەندەی

چووەتە خزمەت پڕۆژەی عەرەبی و فارسی و تورکی لە بینینی ئیسلامی ئەوەندە نەیویستووە بە دین و هزری دینی کێشەی نەتەوەیمان زەڕڕەیەك بەرێتە پێش.

کەواتە ڕەگی کێشەکە لە ونبوونی پڕۆژەی عەقلانیە لای هەر هەموو ئەو لایەنانەی لێرە قسەم لەسەریان کرد و تا ئێستاش ئەوەی دەگوزەرێ هەر هەمووی ململانێی دەمارگیرین و هەڵچوون و سۆزی هۆزگەرایی و تایفی و نەتەوەیی پریمیتیڤ هەڵیاندەسووڕێنێ.

مام جەلال: باجی یاری لەگەڵ “درۆودەلەسەی” سیاسەتدا! … شاخەوان شۆڕش

لە ١٩٨٤ دا کرێکار بووین، رۆژێکیان سەربەست کە بەیەکەوە کارمان دەکرد گوتی “سیاسەت درۆودەلەسەیە”! گوتم چۆن؟ گوتی “ئەوە قسەی مام جەلالە”! ئەو گوتنە خستمیە بیرکردنەوە. سەربەست لایەنگری یەکێتی بوو.
گومان لەوەدا نییە مام جەلال سەرکردە و کەسایەتیەکی سیاسی ناسراوە و خاوەنی مێژووەکی رامیاری دوورودرێژە کە خۆی لە زیاتر لە نیوسەدەدا دەدات. لەو مێژووەدا ش□شگ□□ی و ب□□□نی ش□شگێڕانە، ساردوگەرمی، هەلسان و دابەزین هەن، سەرکەوتن و ژێرکەوتنی کاتی هەن، سنگفراوانی هەن، بەڵام پشووتەنگی، تەسکبینی و کورتبینیش هەن، ڕەشبینی هەن، هەنگاوی هەلپەرستانە و دووڕوویی هەن، هەروەها گەندەڵی و تاوان هەن. مام جەلال ئەو سەرکردە سیاسیەیە کە لە زۆرباردا لەگەڵ پێشهات و هەلومەرجەکانی رۆژدا سیاسەتی کردووە، هەڵوێستی گۆڕیووە و خۆی گونجاندووە، هەنگاو و تاکتیکی نەخوازراو و نائاسایی بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی بەکارهێناوە، بەمجۆرە بە بڕوا و پرەنسیپێکی مۆرالی تایبەتەوە وابەستە نەبووە و لە زۆر هەلومەرجدا وەکو ریالستێکی کلاسیک جوڵاوەتەوە.

ب□ پێی سەرچاوە مێژوویی□کان و گوتنی هاوڕێیانی کۆنی ئەو، مام جەلال لە کۆتایی چلەکان و لە دەیەکانی پەنجاکان و شەستەکاندا سیاسیەکی

بە توانا و لەهاتوو بووە، بە زیرەکی و چالاکییەکانی سەرنجی هاوڕێکانی ڕاکێشاوە، لە ناو پارتی دیموکراتی کوردستاندا بەخێرایی سەرکەوتووە و گەیشتووەتە پلەبالاکان. لە دووبەرەکییەکەی ١٩٦٤دا لەگەڵ هاوڕێیانی دیکەی مەکتەبی سیاسی و بەشێ حزبییەکە ڕەخنەی لە سیاسەتی تاکڕەو و خێڵەکیانەی مەلا مستەفا هەبووە، کە وایکردووە دواتر لە پارتی جیابوونەتەوە. جیابوونەوەی ئەوان لە پارتی کاردانەوەیەکی ئاسایی بووە، بەڵام چوونە سەنگەری حکومەتی بەغدا دژ بە پارتی سەر بە مەلا مستەفا لە ١٩٦٦ دا هەنگاوێکی نائاسایی و هەڵەیەکی کوشندە بوو ئەوان تێیکەوتن. لەلایەک لایەنە هوشیار و ئامیارەکەیان خستە خانەیەکی نەخوازراوە، لەلایەکیتر برەویان بە ڕەوتی خێڵەکی و دیسپۆتیانەی مەلا مستەفا دا.

شەڕەی کوردکوژی ئەوسا ژمارەیەکی زۆر پێشمەرگە و کادیری دڵسۆزی کردە سوتەمەنی خۆی کە سەرکردایەتی هەردوو باڵی پارتی لێی بەرپرسیارن. لێککەوتنەوەی باڵی مەکتەبی سیاسی لەگەڵ مەلا مستەفا بارزانی لە ١٩٧٠ دا بەجۆرێ لە جۆرەکان وازهێنان بوو لە ناکۆکی و ململانێکە لەلایەن مام جەلال و برایم ئەحمەدەوە، چونکە مەلا مستەفا هەر لەسەر ڕەوتی خۆی بەردەوام بوو و گۆڕانێک لەمبارەیەوە نەبوو. ئەو هەنگاوەی برایم ئەحمەد و مام جەلال سوودی بە بزاڤی ڕزگاریخوازی کوردستان گەیاند، بەڵام چارەسەرێکی بنەرەتی و درێژخایەنی ناکۆکییەکە نەبوو، وە دووبەرەکییەکە بەوە کۆتایی نەهات. ئەو دووبەرەکییەی ئەوسا بووبە پەتایەکی کوشندەی ئیفلیجکەری درێژخایەن بە خەباتی ڕزگاریخوازی باشوری کوردستان، بەجۆرێک ئێستاش باشوری کوردستان پێیەوە دەناڵێنێت.

دوای هەرەسی خەباتی چەکداری ئەیلول لە ١٩٧٥ دا، مام جەلال لەگەڵ هەندێ لە هاوکارانی یەکێتی نیشتیمانی کوردستانیان دامەزراند، لە ساڵی ١٩٧٦ دا بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان بەسەرکردایەتی عەلی عەسکەری و د. خالید سەعید و عومەر دەبابە چوونە ناو نیمچە بەرەی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان، کە ئەوسا لە خەتی گشتی، کۆمەڵەی ڕەنجدەران و بزوتنەوە پێکدەهات. لە هاوینی ١٩٧٦ دا مام جەلال دەکرێتە سکرتێری یەکێتی. ئەوسا بزوتنەوە بەهێزترین باڵی ناو یەکێتی بوون. ئەو یەکگرتنە لەسەرەتاوە کێشەی هەبووە، چونکە زۆر لە سەرکردەکانی بزوتنەوە لەبەر جیاوازیان لەگەڵ بیروبۆچوونەکانی مام جەلال پشتگیریان نەکردووە. یەکگرتنەکە هەر دوو ساڵ دەخایەنێ و دوای ئەوە بزوتنەوە لە یەکێتی دێتەدەر و لەگەڵ کۆمیتەی ئامادەکردنی پارتی کە د. مەحمود عوسمان سەرپەرشتی دەکرد بەیەکەوە

حزبی سۆسیالستی یەکگرتووی کوردستانیان (حسیک) دروست کرد.

بەپێی گوتنی ئەندامانی بزوتنەوە، جودایی لەبیر و لێکدانەوەکاندا، ناتەبایی سیاسەتی یەکێتی لەگەڵ بیروباوەڕە بنچینەییەکانی بزوتنەوە، تاکڕەوی و جوداکاری مام جەلال لە بڕیار و هەڵسوکەتیدا بەتایبەتی لەنێوان کۆمەڵە و بزوتنەوەدا، سەرکردەکانی بزوتنەوە تووشی نیگەرانی و بێزاری دەکەن. دژایەتی و شەڕ دژ بە سەرکردایەتی کاتی پارتی دیموکراتی کاردستان (قیادەی موەقەتە) کە لای زۆر لە سەرکردەکانی بزوتنەوە پشتگیری نەبووە ئەویش هۆکارێکی دیکەی نیگەرانی و دواتر ناتەبایی ناوخۆیی بووە. لەو بارە گرژە ناوخۆییەدا کارەساتی هەکاری لە ١٩٧٨ دا ڕوودەدات و بەسەدان پیشمەرگە و کادیری بزوتنەوە دەکەونە بەر بۆسە و هێرشەکانی قیادەی موەقەتە و هەندێکیان بەدیلی گولەباران دەکرێن. بەنمونە سەرکردە دیارەکانی بزوتنەوە وەکو دکتۆر خالید، عەلی عەسکەری و حوسێن بابەشێخ بەدیلی گولەباران دەکرێن. دوای کارەساتەکە باری ناوخۆیی یەکێتی روو لە خراپبوون دەکا، لە هۆکارەکانی ڕوودانی کارەساتی هەکاریدا لەلایەن زۆر لە کادیر و سەرکردەکانی بزوتنەوەدا گومان دەخرێتەسەر مام جەلال.

مام جەلال بزوتنەوەیەکی بەرابەر لە ناو یەکێتیدا دروست دەکات و دەکەوێتە دژایەتی حزبی سۆسیالست. بەگشتی مام جەلال لە نامە ناردن و ڕاکێشانی کەسانی ناسراو و چالاک بۆ ناو یەکێتی چالاک بووە. مام جەلال لە هەڵکێشان و پەیداهەلدانداندا یا گوتنی درۆوشاوەی تاکتیکیانەدا مامۆستا بووە. لە دوای جیابوونەوەکەدا نامەی بۆ زۆر لە کادیر و لایەنگرانی بزوتنەوەی سۆسیالست ناردووە. بەنمونە نامەی بەناوە نهێنیەکەی کاردۆ بۆ کاردۆ گەلاڵەی (وابزانم سوارە ناوی نهێنی کاردۆ بووە) ناردووە کە پارێزەرێکی چەپی ڕۆشنبیر، کادیرێکی زۆر بەتوانا و پێشکەوتووی بزوتنەوە بوو لە خەباتی نهێنیدا، لە نامەکەدا دوای بەرزکردنەوە و پەیداهەلدان داوای لێدەکات بێتە ناو یەکێتی و ڕێکخستنەکانی یەکێتی دەخاتە ژێردەستی ئەو، بەڵام کاردۆ ڕەتی داواکەی دەکاتەوە. دوای ئەوە مام جەلال کەوتە دژایەتی ئەو و هاوڕێکانی. دیارە زۆرینەبرد کاردۆ گەڵالی و عەلی هەژار لەلایەن ڕژێمەوە دەستگیردەکرێن و بەهەمیشە شونبزر دەکرێن. مام جەلال لە بیرەوەرییەکانیدا کاردۆ گەلالی بە پیاوی ڕژێم داناوە!

یەکێتی لە خەباتی چەکداریدا هەوڵیداوە خۆی هێزی سەرەکی و پارتی پێشرەو بێت، بۆیە جگەلەوەی کە هەمیشە لەگەڵ پارتی لە ناکۆکیدا

بووە، لەگەڵ لایەنەکانی دیکەش کێشەی هەبووە و نەیتوانیووە بەیەکەوە و شان بەشانی ئەوان خەباتی چەکداری بە کێشە و شەڕ بباتە سەر. لە ساڵەکانی ٧٩، ٨١ و ٨٣ دا لەگەڵ سەسیالست بەتایبەتی هەروەها لەگەڵ پاسەک و حزبی شوعی ناوە ناوە کەوتەتە شەڕ و بەسەدان پێشمەرگە و کادیر و سەرکردە لەهەردوو بەرەدا بوونەتە سووتەمەنی شەڕی ناوخۆی کوردکوژی. لەلایەن سەرکردایەتی یەکێتی بەیاری کوشتنی دیل دراوە و تاوان لەمبارەیەوە ئەنجامدراوە. بەنموونە گولەبارانکردنی کاکە سور قەریتانی کە لە سەرکردایەتی یەکێتی بەند بوو پەیوەندی راستەوخۆی بە بڕیاری ئەوەوە هەیە. ئەو کاتەی کاکەسور و هاوڕێکانی لەدەشتی کۆیە لەلایەن هێزەکی یەکێتیەوە چەک دەکرێن، ناکۆکی و شەڕ لە نێوان یەکێتی و سەسیالستدا نەبوو، پێشمەرگەکانی دەشتی کۆیە وەکو هاوڕێ و هاوخەباتی یەک وابوون. ئەوڕۆژە کاکە سور و هاوڕیکانی لە چاڵەکیەک دەگێڕانەوە و دەیانتوانی چەک دانەنێن و شەڕبکەن، بەڵام نەیانکرد. کاکەسور و هاوڕێکانی چەک دەکرێن و کاکە سور ڕەوانەی سەرکردایەتی یەکێتی دەکرێت و لەوێ بەند دەکرێت. تاوانی کاکەسور ئەوەبوو چاپاک بوو و سەسیالست بوو. هەروەکو مام جەلال لە بریار و کوشتنی دیل لە شوێنەکانی دیکەی شەڕدا، وەکو کەمەکوژیەکەی قرناقە و پشتئاشان بەبەری نەبووە.

یەکێتی لەژێر سەرکردایەتی مام جەلالدا لەبری خەباتی هاوبەشی دوور لە پاوانخوازی، سیاسەتی پارتی پێشوو و پاکسازی پیادەکرد. سیاسەتی پاکتاو و پاوانکردن ئەگەر لایەنێکیش سەربخات، مەرج نییە لایەنی سەرکەوتوو بگەیەنێتە ئامانج. کوردکوژی لە باشوری کوردستاندا زیانی کوشندە و جەرگبڕی بە خەباتی ڕزگاریخوازی گەیاند و لە کۆتاییدا گەلی کورد باجەکەی دا. یەکێتی توانی سەسیالست، شوعی و پاسەک تەواو لاوازبکات، بەڵام سەرکەوتنە سەربازیەکەی کورتماوە بوو. شەڕی خوێناوی ناوخۆ دەرزێکی کوشندەی لە ریزی گروپە هوشیارە رامیارەکەدا دروستکرد، کە ساڕێژکردنی ئاسان نەبوو و کاریتێکردنێکی درێژخایەنی نەرێنی بەسەر خەباتی ڕزگاریخوازی داهاتوودا نواند. دواتر دەرکەوت ئەو زیانە چ کاریگەریەکی نەرێنی لەسەر داهاتووی یەکێتیدا نواند. بەگومان ئەگەر بنەماکی پەسندکردن و دانپێنان هەبوونایە، دایەلۆگ و هەشمەندی زاڵبوونایە، هوشیاری کوردستانیانە هەبووایە، ئەو زیانە گەورەیە بەر خەباتی ڕزگاریخوازی نەدەکەوت و ئێستا باری رامیاری باشوری کوردستان تەواو جیاواز دەبوو.

مام جەلال لە کاتی کۆڕەوەکەدا و لە کاتێکدا هێزە ئەنفالچییەکانی سوپاسی ئێراق هێرشیان دەکردە سەر خەڵکی بێبەرگری کوردستان لەگەڵ سەرکردەی حزبەکانی دیکەدا چووە بەغدا و دەستی لەملی سەدامی دیکتاتۆر کرد و بەخۆشحاڵییەوە ماچی کرد. ئەو ماچە کوردستانیانی زۆر نائومێدکرد.
لە دوای راپەرینی ١٩٩١ دا یەکێتی وەکو پارتی هەرچی سەرۆک جاش و پیاوخراپی بەعس هەبوو لەخۆی کۆکردەوە، دیارە لەبەر گەلێ هۆکار پارتی زۆرتری بەرکەوت. دوای هەڵبژاردنی ١٩٩٢ لەگەڵ پارتی رێککەوتنی ففتی ففتیان مۆ ردکرد و سیستەمی رامیاری کوردستانیان لەبەرایدا ئیفلیجکرد. کاکە و مامە (سەرۆک و ڕابەر) هەردووکیان ئامادەنەبوون پراکتیکیانە و بەکردەوە کاری بنیاتنانی ناسیۆن بگرنەدەست، بەکردەوە بچنە ناو کارەکان و ببنە سەرۆکی پەرلەمان یا حکومەت. خۆیان لە دیوەخانەکانیان نەهاتنەدەر و بڕیار و دەسەڵاتی سەرۆکیش هەر لای خۆیان بوو. دوو ساڵ دوای ئەوە لەسەر پارە و داهات و دەسەڵات کەوتنە شەڕ لەگەڵ یەکتر. یەکیتی هێزەکانی ئێرانی راکێشایە ناو کوردستان و پارتی هێزەکانی تورکیا. بەسەدان رۆڵەی کوردیان کردە سووتەمەنی بەرژەوەندی تایبەتی سەرۆک و حزب. زۆنی زەرد و سەوزیان دروستکرد و باشوری کوردستانیان کردە دوو بەش. تاکو لە ساڵی ١٩٩٨ دا ئەمەریکا کەوتە نێوانیان و پێکیهینانەوە.

جگەلەوە یەکێتی ناوە ناوە دەستی لە پارتە خۆڕسکە چەپ و ناسیونالیستە بێ پشتیوانەکان وەشاند، کوشتنی ئەندامانی رەوتی کۆمۆنیست و پارتی کاری سەربەخۆ، بەمجۆرە لاوازکردن و لەناوبردنیان بونمونە. ئەوەش بیرخستنەوەی کەلتوری سیاسی یەکێتی سەردەمی شاخ بوو. بەڵام بەپێچەوانەوە پارتە ئیسلامییەکان کە لەلایەن ئێران و تورکیا و وەڵاتانی دیکەی ئیسلامییەوە پشتگیری دەکران لە دەڤەری سەوزدا گەشەیانکرد و بەهێزبوون.
مامە و کاکە لە دانوستان و گفتوگۆکاندا لەگەڵ دەسەڵاتی بەغدا، دەستوریان مۆرکرد، بێ ئەوەی مافی چارەنوس لە دەستوردا بنوسن. کێشەی سنور بە مادەی ٥٨ دواتر ١٤٠ بەسترایەوە و بەهەڵواسراوی مایەوە، کە دەبوایە لە ٢٠٠٧ دا کۆتایی پێبهێندرێت. مام جەلال تا ساڵی ٢٠١٤ بەناو سەرۆکی ئێراق بوو، بەڵام پرسی سەرەکی چارەی نەکرا. لەدوای رووخانی ڕژێمی بەعس بزوتنەوەی ریفەراندۆم نزیکی ١٧٠٠٠٠٠ ئیمزای بۆ مافی چارەنوس لە ٢٠٠٤ دا کۆکردنەوە و گەیاندیە بەغدا و بارەگای نەتەوە یەکگرتووەکان. وەکو مەسعود بارزانی، مام جەلال گوێی پێنەدا و گوتی “سەربەخۆیی خەونی شاعیرانەیە”.

هەر گەلەکی گەلکوژلێکراو مافی یاسایی خۆیەتی تاوانباران راکێشی دادگا بکات. دیارە سەرەک جاشەکان جگەلە تاوانی گەلکوژی ئەنفال تاوانیان بەرامبەر بە خەڵکی کوردستان و پیشمەرگە کردبوو، بەڵام مام جەلال وەکو مەسعود بارزانی بڕیارەکەی بەرەی کوردستانیان کردە بیانوو، بەرگری لە سەرەک جاشەکان کرد و رێگەی بە پرۆسەیەکی رەوای دادوەرانە گرت. جگەلەوە مام جەلال کێشەیەکی لەوەدا نەبوو کە سەرکردەی بەعس و ئەنفالچی وەفیق سامەرائی بکاتە راوێژکاری خۆی. بەرگری لە ئەفسەری پلەباڵای بەعس و ئەنفالچی نیزارخەزرەجی کرد و دژی دادگاییکردنی وەستا، پەنای سەرکردەکانی بەعسی وەکو تەها محیەدین مەعروفی دا. بەرگری لە سوڵتان هاشم کرد و هەوڵی ئازادکردنی دا. کە سوڵتان هاشم سەرپەرشتی زەربەی شاڵاوەکانی ئەنفالی دژ بە کورد کردبوو. فرۆکەوانی جەنگ تاریق رەمەزان کە دەگوترێت بەشداری لە کیمیابارانی تاوانی هەڵەبجەدا کردبوو ئەو ئازادی کرد. دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق سزای هەڵواسینی بە سەدام بەیەوە، مام جەلال ئامادە نەبوو ئیمزای بکات گوایە دژی سزای کوشتنە. بەڵام ئەو خۆی یاسای پرۆسەی دادگاییەکەی پێشتر لە ٢٠٠٥ دا مۆرکردبوو کە سزای کوشتنی تێدابوو. هەروەها لە ئێراقدا رۆژانە بڕیاری کوشتن دژ بە گیراوان دەدرا مام جەلال کێشەیەکی لەگەڵ ئەوەدا نەبوو. دادگای باڵای ئێراق لەسەر کەیسی بچوکی دوجەیل سەدام حوسەینی لەناوبرد، مامە و کاکە کێشەیەکیان لەوەدا نەبوو. مام جەلال وەکو مەسعود بارزانی دژی خواستەکانی گەلی قوربانی جوڵایەوە، نمونەیەک تەنها لە ناو کوردا شێوەی بیندراوە.

دەستتێکەڵاوکردنی یەکێتی لەگەڵ ڕژێمی ئێران و راکێشانی بەرژەوەندیەکانی ئێران بۆ ناو کوردستان لە دەڤەری سەوزدا، ڕێگەدان و چاوپۆشیکردن لە تیرۆرکردنی ئەندامانی حزبی دیموکرات لەلایەن پیاوکوژەکانی ڕژێمی ئیسلامیەوە لەسایەی دەسەڵاتی سەوزدا بووە. مام جەلال و یەکێتی کێشەیەکیان لەوەدا پیشان نەداوە. مام جەلال گرنگی بە دروستکردنی بنکە و مزگەوتی شیعە و بیروئایدیای خومەینی داوە. ئەو گرنگی پێدانە جگە لە زیان هیچ سوودێکی بە بەرژەوەندی خەڵکی کوردستان نییە.

لە دەستپێکی پرۆسەی دروستکردنەوەی ئێراق لە ٢٠٠٣ دا لەگەڵ پارتی ڕێککەوتنی ستراتیژیان مۆرکرد، کە جۆرێک بوو لە ڕێککەوتنە ففتی ففتیەکەی پیشوو، ئەمجارەیان وا ڕێککەوتن مامە سەرۆکی ئێراق بێت و کاکە سەرۆکی هەرێمی کوردستان بێت، خێروبێری کوردستایش لەنێوان خۆیاندا دابەش بکەن.

ڕێکەوتنی ستراتیژی ئەگەرەکانی دیموکراتیزەکردنی سیستەمی سیاسی کوردستانی نەهێشت. لەو ڕێکەوتنەدا بنەماڵەی بارزانی بەراوەی سەرەکی بوون. هەروەکو ئەو دەسەڵاتەی مام جەلال بەریکەوت تەنها سیمبۆلی بوو، ناوەکی گەورە بەڵام بەش لەدەسەڵات. مام جەلال وایکرد دەسەڵاتی کوردستان بکەوێتە ژێرچنگی بنەماڵەی بارزانی کە قۆرغی دەسەڵاتیان کرد و تاکرەوانە کەوتنە دوای بەرژەوەندیە ئابوری و سیاسیە تایبەتەکانیان، مام جەلال یا پشتگیری کردن یا لە ئاست پێشێلکاریەکانیان بێدەنگ بوو. وەکو بڵێی بەپێی ڕێکەوتنی ستراتیژی تاڵان و تاوان رەواکرابوو. بەمجۆرە بەپێچەوانەی خەونی دێرینەی خۆی، بنەماڵەی بارزانی و دەسەڵاتی دیسپۆتیانە و مافیایی ئەوانی لەبری لاوازکردن بەهێزکرد. بەمجۆرە مام جەلال نەک هەر نەیتوانی ببێتە بنیاتنەری سیستەمێکی رەوای دیموکراسی لە کوردستاندا، بەڵکو بە رێکەوتنی ستراتیژی پرۆسەی دیموکراتیزەکردنی لەناوبرد و بنەماکانی دەسەڵاتی رەوای نیشتیمانی لەباربرد.

دیارە هەموو ئەوانەی کە لە دوای رووخانی بەعسدا دەسەڵاتی باڵایان لە ئاستی ئێراقدا دەستکەوت، دەبێ سوپاسی ئەمەریکا بکەن. ئەمەریکا نەبووایە سەدام بە ئۆپۆزیسیۆنی ئێراقی نەدەڕووخا. سیستەمی سیاسی دوای سەدام ئەمەریکا سەپاندی، ئەگەر عەرەبەکانی ئێراق بەیاریان بەدەستبوایە، ئەو جۆرە سیستەمە سیاسیە دروست نەدەبوو. بۆیە بوونی مام جەلال بەسەرۆکی ئێراق هەندێ پەیوەندی بە زیرەکی ئەو نییە، ئەوەندەی پەیوەندی بە سترۆکتوری سیستەمی سیاسی ئێراقی دوای سەدامەوە هەیە. سیستەم یا چارەسەرە سیاسیەکە ئەوەدەخوازێ کە کەسێکی کورد پۆستێکی باڵا لە ئاستی ئێراقدا وەرگرێت، ئەوجا دەکرێ سەرۆکی کۆمار بێت یا سەرۆکی پەرلەمان، بەڵام سەرۆکی وەزیران کە دەسەڵاتی کاریگەر و باڵای هەیە بە لایەنی زۆرینەی شیعە دەچێت. دیارە مام جەلال لەگەڵ ئەوەی پۆستەکەی سیمبۆلی بوو و بێکردەوە دەسەڵاتێکی ئەوتۆی نەبوو، بەڵام بەهۆی ئەو پارە زۆرەی لە کوردستاندا دەستی دەکەوت، هەروەها زیرەکی لە بەدەستهێنانی متمانە بە لایەنەکان توانیبووی رۆڵی گرنگ لە کەمکردنەوەی ناکۆکیەکان لە ئاستی ئێراقدا بگێڕێت. بەڵام کیشەی نێوان لایەنە ناکۆکەکانی ئێراق بەبێ چارەسەری بنەڕەتی و کۆنسترەتیڤانە ناتواندرێ چارەسەربکرێن، بۆیە هەوڵەکانی مام جەلال چارەسەری کاتی و کورتخایەن بووە و چارەسەری ستراتیژی درێژخایەن لە دەسەڵات و توانای ئەودا نەبوو.

سەبارەت بە یەکێتی مام جەلال لەوەدا زیرەک بوو کە لایەنە ناکۆکەکانی ناو یەکیتی بگەیەنێتە یەک، کوردەواریانە متمانەیان

بەدەستبهێنێت، بەڵام نەیتوانی پارتێکی ڕامیاری خاوەن دیسیپلین و پرەنسیپە دیموکراسیەکانی پارتایەتی بنیاتبنێ. مام جەلال نەیتوانی سترەکتورێکی فەکشنالی زیندوو و ناکەسی دروستکا، بەمجۆرە لەناو یەکێتیدا ئەو داینەمەیە دروستکا کە پارت هەڵدەسوڕێنێ و پیشدەخا، ئەو داینەمەیەی کە بەردەوام لە خۆنوێکردنەوە و گەشەسەندن دایە. بەکورتی وایکردبوو یەکێتی مام جەلال بێ، مام جەلال یەکێتی بێ. لەئەگەری نەمانی مام جەلالدا، چارەنوسی یەکێتی نادیاربێ.

لەژێر سەرکردایەتی مام جەلالدا سەرکردەکانی یەکێتی لەژێرناوی خەباتی شاخدا داهات و موچەی باڵایان بۆخۆیان مسۆگەرکرد، سەرمایە و مولکی زۆریان بەدەستهێنا و بەمافی ڕەوای خۆیان زانی. وەکو هەر دیکتاتۆرێک خۆی لە پۆستی سکرتێری یەکێتیدا مایەوە لە ١٩٧٦ ـەوە تاکو ئەو ڕۆژەی بەهۆی نەخۆشیەوە لە ٢٠١٤ دا پەکیکەوت. تا ڕۆژی کۆچی دواییشی هەر ئەو سکرتێری یەکێتی بوو، واتە بۆ ماوەی ٤١ ساڵ. وەکو سەرکردە دیکتاتۆرەکانی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست، کەسوکاری خۆی بەرزکردەوە و پارتەکەی خستە ژێرچنگی بنەماڵەکەی خۆی. ئیستا بنەماڵەکەی ئەو ڕەنگە لە دوای بنەماڵەی بارزانی گەندەڵترین بنەماڵەی کوردستان بن. وەکو بیندرا دوای پەککەوتنی خۆی یەکێتی بەرەو پەرتەوازەیی و پوکانەوە هەنگاوی ناوە و دەنێت. ئەوەش بەڵگەیە لە ناسەرکەوتوویی مام جەلال لە بنیاتنانی ئەو حزبەی کە زۆربەی ساڵەکانی مێژووی سیاسی خۆی تێدا بەسەربرد.

شاخەوان شۆڕش
2017-10-5

پاڵنەرەکانی پێکەوەژیان لە کۆمەڵگەدا … نێچیروان شوانی

پێکەوەژیانی چەند نەتەوە و ئایین و زمان و کولتوورێکی جیاواز لە یەك کۆمەڵگە (وڵات, شار) دیاردەیەکی سروشتیی کۆمەڵایەتییە و ڕیشەیەکی مێژوویی هەیە. بەگشتی ئەم دیاردە جڤاکییە لە زۆربەی کۆمەڵگە مرۆڤایەتییەکانی جیهاندا هەستی پێ دەکرێ و لە کوردستان و

عێراقیش بەتایبەتی دەبینرێ و ڕەنگی داوەتەوە.

جیاوازیی نێوان تاکەکانی مرۆڤ لەڕووی ئایین و زمان و نەتەوە و کولتوور…هتد لە سەرەتاکانی پەیدابوونی مرۆڤایەتییەوە هەبووە و مێژوویەکی چەندان هەزار ساڵی و بگرە زیاتریشی هەیە. ئەم جیاوازییە, جیاوازییەکی سروشتی و گەردوونی و ئاساییە و بەدرێژایی قۆناغەکانی مێژوو تا ئێستا هاتووە. جا کاتێ کۆمەڵگە بەرەو ڕووی ئەم جیاوازییە دەبێتەوە, دوو ڕێگەی لە بەردەمدا دەبێ:

1_ ڕەتکردنەوەی یەکتری و پەنابردنە بەر ناکۆکی و سڕینەوەی یەکتر و ئەمەش نابووتکردنی ژین و ژیاری لێ دەکەوێتەوە.

2_ یەکدی بە جیاوازییەکانییەوە قبووڵ بکەن و بە تەبایی و تەناهی وێکڕا بژین.

لە مێژوودا هەر دوو ڕێگە ئەزموون کراوە.. هەرچی ڕێگەی یەکەمە مرۆڤە شەڕانگێزەکان لە دێرین زەمانەوە مرۆڤە دەستیان بۆ بردووە و دژی بەرانبەرەکانیان تاقیان کردووەتەوە, بەڵام ئەنجامەکەی جگە لە خراپەکاری و دەستدرێژی و وێرانکاری هیچی تر نەبووە. سەبارەت بە بژاردەی دووەم دوای ئەوەی تاکەکانی کۆمەڵگە فرە ڕەهەندەکان بۆیان دەرکەوت ناتوانن بە زۆر و بە شەڕ و کوشتار یەکتری و جیاوازییەکانی یەکتری بسڕنەوە. بۆیە بیریان لەوە کردەوە جیاوازییەکانی یەکدی قبووڵ بکەن و بە ئاشتی و ئارامی و ئازادی پێکەوە بژین. لەمەشدا کۆمەڵێ فاکتەر و هۆکار هەن, وا دەکەن مرۆڤە زمان و نەتەوە و ئایین و مەزهەب و کولتوورە جیاوازییەکان بەیەکەوە بژین..

1_ مرۆڤبوون چەقی پێکەوەژیانە: ئەگەر تاکەکانی کۆمەڵگە لە لایەنی زمان, ئایین, نەتەوە, ڕەنگ, کولتوور و ڕۆشنبیری…هتد جیاوازییان هەبێ, بەڵام دواجار لە خاڵێکدا هاوبەش و هاوتان, ئەویش ئەوەیە هەموو مرۆڤەکان دروستکراوی خودان و نەوەی یەك دایابن. مرۆڤبوون گەورەترین پێناسەیە بۆ مرۆڤ و مەزنترین خاڵی هاوبەشی نێوان مرۆڤەکانە. پێویستە هەموو دەم مرۆڤبوون ببیتە سەنتەری بەیەکەوە گرێدانی هەموو جیاوازییەکانی مرۆڤ.

2_ ئایین هاندەری پێکەوەژیانە: هەموو ئایینەکان سەرەڕای جیاوازییەکانیان لە دروشم و پەرستش, بەڵام لە چەند خاڵێکدا جۆرە هاوڕەنگی و هاودەنگییەك کۆکیان دەکاتەوە ئەویش هاندانی ئایینە بۆ پەیڕەوکارانیان تاکوو بە تەناهی و دوور لە ئاژاوە و کێشە لەگەڵ

پەیڕەوکارانی ئایین و ئاییزاکانی دی پێکڤە بژین. هەرچەندە هەندێجار ڕوو دەدات پەیڕەوکاری ئایینێ بەهۆی دەرمارگیریی توندی بۆ ئایینەکەی و بە هۆکاری هەڵە حاڵیبوون لە ئایینزاکەی بەرەو توندوتیژی لە بیر و گوفتار و کرداردا بڕوا و ئایین و ئایینزای ئەوانی دی ڕەت بکاتەوە, بەڵام دەبێ ئەوە بزانین ئەمە ڕەفتاری تاکێکە و هەڵسوکەوتی پەیڕەوکارێکە و نمایندەی کۆی ئایینەکە ناکا, چونکە ڕێنمایی و پەیامی ئایین بەگشتی هاندەر و پاڵنەری وێکڕاژیان و لێبوردەییە.

3_ نیشتمان ساباتی پێکەوەژیانە: نیشتمان ئەو خانە و لانە گەورەیەیە, کە دەبێتە ماڵە گەورەی پێکەوەژیانی هەموو تاکەکانی کۆمەڵگە بە تێکڕا و تەواوی جوداوازیانەوە, چون نیشتمان سەرزەمینی خۆشی و ناخۆشی و شادی و شیوەنی هەمووانە, هەر خۆشیەك ڕووی تێ بکا بەشی هەمووانی پێوەیە و هەر ناخۆشیەکیشی تووشی هات بەرۆکی هەمووان دەگرێتەوە بەبێ هیچ هەڵاواردنێکی ئایینی و نەتەوەیی و مەزهەبی و ….کەوا بۆ چەند جیاوازییە سروشتییەکانمان تێخ بن, ئەوە دواجار نیشتمان هەمووانمان لە ئامێز دەنێ.

4_ مێژوو تۆمارێکی هاوبەشە: هەر کۆمەڵگەیەك خاوەنی دیرۆکی کۆن و تازەی خۆیەتی. جا ئەو مێژووە پڕ بێ لە دەستکەوت و سەرکەوتن یان نووشت و نوچدان و شکستی تێدا بێ, هەر چۆن بێ, ئەو مێژووە تۆماری ڕابردووی هەموو نەتەوە و زمان و ئایین و مەزهەبەکانی ئەو کۆمەڵگەیە و هەمووان کەم تا زۆر جێپەنجەی خۆیان لەسەر پەڕاوی مێژوو داناوە و پێکەوە مێژووی خۆیان نەخشاندووە. پێویستە نەتەوە و زمان و ئایین و مەزهەبە جوداوازەکانی ئەو کۆمەڵگە تێکەڵانە ئاوڕ بۆ ئەو مێژووە هاوبەشە بدەنەوە و بیکەنە دەلاقەیەك بۆ ئەوەی لێیەوە سەیری ئێستا و ئایندەی خۆیان بکەن.
5_ پەیوەندیی کۆمەڵایەتی تانوپۆی چنینی کۆمەڵایەتییە: مادام مرۆڤ بوونەوەرێکی جڤاکییە و ناتوانێ بەتەنێ هەڵبکا و دواجار ژیانی کۆمەڵایەتیی پێکڤەیی هەڵبژاردووە. کەواتە چییەتی و چۆنایەتیی ژیانی ناو کۆمەڵگە وا لە تاکی کۆمەڵگە فرە نەتەوە و فرە ئایین و فرە کولتوور دەخوازێ تۆڕی پەیوەندییەکانی فراوانتر و ئاستی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی بەرەو سەرتر ببا و زۆرجار کەسانی ئایین جوایەز و کولتوور جیا دەکەونە ناو ئەو پەیوەندیانەوە. دروستی و بێگرفتی ئەم پەیوەندییە کۆمەڵایەتیانە پلەی پێشکەوتوویی کۆمەڵایەتیی ئەو کۆمەڵگەیانە نیشان دەدەن. ئەم پەیوەندیانە لە پەیوەندیی کار و پیشە و سەردان و بەسەرکردنەوە

لە بۆنە و یاد و جەژنەکان…هتد خۆی دەنوێنێ و هۆکارێکی بایەخداری درێژەپێدەری پێکەوەژیانە.

6_ بەردەوامیی ژیان لە پێکەوەژیانەوە سەرچاوە دەگرێ: ڕەوڕەوەی ژیان و بەردەوامبوونی بەرەوپێشچوونی زەمەن وامان لێ داوا دەکا نەتەوە و کولتوور و زمان و ڕەنگە جیاوازەکان پێکەوە بە تەناهی و ئاشتی و لێبوردەیی بژین, چونکە ئەوەی مرۆڤ بەدرێژایی چەندان سەدە و ساڵ لە شارستانییەت و بەرەوپێشچوونی ژیار بنیاتی ناوە کەم تا زۆر هەموو نەتەوە و زمان و کولتوورە جیاوازەکان بەشداریان تێدا کردووە. لە ئێستاشدا بۆ بەردەوامبوونی ژیان و بەرەوپێشچوونی شارستانی و گەشەپێدانی ژیاردا پێویستی بە پێکەوەژیانی ئاشتیانەی نێوان ئەو نەتەوە و ئایین و ئیتنیکە جیاوازانە هەیە.

7_ دەستوور و یاسا پێکەوە دەستەبەر دەکا: پاڵنەرێکی تری پێکەوەژیانی ئاشتیانەی نێوان نەتەوە و ئایین و کولتوورە جیاوازەکان دەستوور و یاسایە. دەستوور_ کە دایکی یاساکانە_ دەستبەری مافەکانی نەتەوە و پێکهاتە جیاوازەکان دەکا و یاساش لەسەر بنەمای دەستوور دادەڕێژرێ و ڕەچاوی یەکسانیی نێوان تاکەکانی کۆمەڵگەی کردووە و دەبێتە چەتری سەری هەموو پێکهاتە جیاوازەکان. هەبوونی دەستوور و یاسا دەبێتە پاڵنەرێکی گرنگی پێکەوەژیان, چونکە هەموو پێکهاتەکان هەست بە جۆرێ لە دڵنیایی و متمانە دەکەن بەهۆی یاسا و دەستوورەوە.

8_ پێکەوەژیان ئایندە و چارەنووسە: ژیانی پێکەوەیی نێوان نەتەوە جیاوازەکان لە کۆمەڵگەی چەندان ئایین و زمان و کولتووری جیاواز بووەتە چارەنووسی سروشتی ئەو کۆمەڵگەیانە و هەڵاتن و ڕاکردن لێی نالۆژیکی و نەکردەیە. بۆیە پێویستە تاکە جیاوازەکانی ئەو کۆمەڵگەیانە ئەو ڕاستییە حاشاهەڵنەگرە بزانن و لایان ڕوون بێ جگە لە پێکەوە ژیانی ئاشتییانە هیچ بژاردەیەکی تریان نییە و چارەنووس و ئایندەی کۆمەڵگەکەیان و بەرەوپێشچوونیان بەهۆی پێکەوەژیانی ئاشتیانەوەیە.

گەمە قورسەکە نزیك بۆتەوە ....2 … سەردار جاف

(بەشی دووەم / کوردستان)

بەر لە گشتپرسییەکەی 25 ی ئەیلوولی رابردووی هەرێمی کوردستان زۆربەی وڵاتانی دونیا ئەوانەی پەیوەستن بە پرسەکەوە لە سەروو هەموویانیشەوە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا شێلگیرانە داکۆکی دواخستنی ریفراندۆمەکەیان دەکرد، جگە لە وڵاتانی هەرێمایەتی کە داوای هەڵوەشانەوەی گشتپرسییەکەیان دەکرد، کەچی سەرکردایەتی سیاسی کوردستان بە پێچەوانەوە گوێی هەڵنەخست بۆ ئەو داخوازی و داواکاریانە و پێداگری لە سەر ئەنجامدانی ریفراندۆمەکە کرد و ئەنجامیشیدا، لێرەدا چەند پرسیارێك سەرهەڵدەدات، ئاخۆ کام لەم لایەنانە راستە ڕێی خۆیان گرتۆتە؟ مرۆڤ ناتوانی بە هیچ کام لەم لایەنانە بڵێت کەوتوونەتە هەڵەوە و رەوا نین ، هەرچی کوردە ماران گەستەیە و لە خشپەی مێروو دەترسێت، چونکە رەوشە خودی و بابەتییەکە وا دەخوازێت ئەو هەلە لە دەست نەدات، بە درێژایی مێژووی سەدەی رابردوو و ئەم دوو دەیەی سەدەی بیست و یەکیش کورد ئەزموونی تاڵ و سوێری لە گەڵ دەسەڵاتدارە یەك لە دوای یەکەکانی ئێراقەوە هەیە ، بە حوکمڕانی تایفەگەری ئێشتەیشەوە کە جگە لە ملهوڕی و خۆ دزینەوە لە خواستەکانی کورد هیچ تروسکاییەکیان لێ بەدی ناکرێت، بیرکردنەوەی سەرکردایەتی سیاسی کوردستان لە جێی خۆی بووە و ئەو دەرفەتەی رسکاوە لە دەست نەدرێت نەمازە کە هەژموونی دەسەڵاتی پاسداری ئێرانی شیعی حەشدی شەعبییەوە بە سەر ئێراقدا تەشەنەی کردووە و جگە لە ماڵوێرانی هیچ تروسکاییەکی دیکە بەدی نەدەکرێت و نەدەکرا، بۆیە ئەگەر کوردستان لە پێناو خواستە نەتەوەیی و نیشتیمانیەکەی دووچاری تەنگژە و قەیرانی قووڵ و قورس بۆتەوە باشترە وەك لەوەی لە پێناوی پرسێکی ناوخۆیی و دەخالەت نەکردنی وڵاتان بە پرسی کوردەوە دووچاری ماڵوێرانی ببێت، کەواتە ئەنجامدانی تاوەکو ئێستا سەرکەوتنی بریاری سیاسی کوردستانی لێوە دەرکەوتووە و ئاگری بەرداوەتە هەناوی وڵاتانی هەرێمایەتی و نەخشە رێگای وڵاتانی زلهێزیشی هینایە پیشەوە و لە دواخستن و موماتەلەکردنی کاتەوە سڕی کردن ، بیرکردنەوەی کوردستان بەو جۆرەیە کە بیرکردنەوەیەکی ئەزموندارییە و رێك لە جێی خۆیدایە کە پاش تەواو بوون و کوتایی هاتنی داعش عەبادی گرەوەکەی دەبردەوە و

ئەوەی کورد چاوەنواڕی دەکرد کە حەشدی شەعبی هێرشی بکاتە سەر و سوپای ئیراقیش هاوکاری دەبوو سەری دەگرت و ئەو پلان و پیلانەی عەبادی و مالیکی و قاسمی دەبووە دیفاکتۆ و ئەمریکای ناچار دەکرد دەست لە ناوچەکە هەڵبگرێت، و بۆ ئێرانی جێ بهێڵێت هەرچەندە گومانێکی زوور لە پەیوەندی ژێر بەژێری ئیرانی _ ئەمریکی دەکرێت، دەشێ ئەو پەیوەندییەیش بۆ بەرژەوەندی شەڕێکی قورسی ناوچەکە بێت، هەروەك لە شەڕی کەنداوی یەکەم سەددام حوسێن لەو بڕوایەدا نەبوو ئەمریکا گورزەکەی خۆی لێ بوەشێنێت، ئێستا مرۆڤی ئێراقی باش لەوە حاڵی بوون بۆچی ئەمریکا ئەو سەردەم لە 1991 سەددامی نەرووخان کە ئەو کات ئیران بە تەواوی دەست بە سەر ئێراقدا دەگرت .

کورد دەستی خۆی وەشاند ماوەتەوە وڵاتانی زلهێز، ئەمریکا کە داوای دواخستنی دەکرد مەبەستی بوو ژەمەکە پێبگات پاشان دەست پێ بکات، بە مەنزووری ئەمریکا عەبادی کەسێکی تەواو ئەمریکییە، چونکە بۆ خۆی لە ناوچەکە نییە و لە عەقلییەتی خەڵکی رۆژهەڵاتی ورد بین نییە، نەخاسمە کە ولاتاتەکانیان بەرەو پارچە پارچە بوون و پەرتبوون بچێت و لە بەر یەك هەڵبوەشێتەوە لەم روانگەوە شیکاری بکرێت پێدەچێ کورد راژەی بە پرۆژەی نیودەوڵەتی لە تێکشکان و هەڵوەشاندنەوەی سایکس _ پیکۆ کرد بێت ، ئەمریکا ئەگەر مەبەستی بێت عەبادی پۆستی سەرۆکایەتی حکومەت وەربگرێتەوە نەکەوێتە دەست مالیکی ئەوا کارتی زور لە ناوچەکە و لە ناوخۆ هەیە تاب توانێت ئەو مەرامەی مەیسەر ببێت نەك کورد بکاتە مقاش و ئاگرەکەی پێب گرێت و پاشان تیا بچێت، کورد گورزی خۆی وەشاند و ئەمریکایشی ناچار کردووە دڵکارانە بیر لە چارەسەرییەك بکاتەوە، بەتایبەت کە کورد دوو هەنگاوی زور گەورەی بەرنامە و نەخشە بۆ داڕێژراوی جێ بەجێ کرد کە زور لە لایەنە سیاسییە هەرزە ناوخۆییەکان نەزانانە و کالفامانە لە سیاسەتیان رووانی ئەوانیش ئەم دوو خاڵەن :

1 – رێکەوتنی وزە و پیترۆڵی هەرێمی کوردستان لە گەڵ تورکیا بۆ ماوەی پەنجا ساڵ .
2 – رێکەوتنی هەرێمی کوردستان لە مانگی دووی رابردوو لە کاتی کۆنگرەی سانپیرسپۆرگی رووسی لە گەل کۆمپانیای رۆسنەفت .
ئێستا سەرکردایەتی سیاسی کوردستان لە ئەنجامدانی گشتپرسی جگە لە سەرکەوتنی گەورە کە بەرهەمیشی دەبێت پرسی کورد کرد بە پرسێکی نێو دەوڵەتی و نێو نەتەوەیی .

هەڵوێستەکان لە نێوان ریفراندۆمەکەی کوردستان و کەتەلۆنیادا ... عیماد عەلی

بۆگدانێڤ سەرۆکی هەرێمی کەتەلۆنیا دەڵێت: سەرپشککردنم بۆ زەرورەتی سەربەخۆبونی کۆماری کەتەلۆنیا قبوڵ دەکەم و پێشنیار دەکەم کە پاشماوە یان رێکارەکانی راگەیاندنی سەربەخۆیی دوابخرێت بۆ ئەوەی بە وتوێژ لەگەڵ مەدرید بکەین و بە سازان بگەینە چارەسەرێك.
ئەم وشە هەستیار و عاقڵانەی بۆگدانێڤ هەم ریفراندۆمەکەی رەتنەکردۆتەوە و هەمیش رێگای گفتوگۆی کردۆتەوە و کەسیش کاردانەوەی قورسی نابێت و پرسی سەربەخۆییش قبوڵکراوە و گفتوگۆش بەردەوام دەبێت و مەدریدیش ناتوانێت هیچ بەهانەیەکی هەبێت بۆ کاردانەوەی قورس و تەنها بە گفتوگۆ چەند درێژ خایەن بێت یان کورت رێگەکە دەگرنەبەر و کەتەلۆنیاش لە پێگەیەکی باڵاوە مامەڵە لەگەڵ مەدرید و دەرئەنجامی ریفراندۆمەکەش دەکات و هەر هەڵوێستێکی گونجاو بە قازانج بزانێت دەیگرێتەبەر و بە سەربەخۆیی بێت یان بەهەر رێگەیەکی تر، هەرێمەکە قۆناغێکی گەورە دەچێتە پێشەوە، تاوەکو لەکاتی دیاریکراو و هەلی لەباردا دوا ئامانجی خۆی دەپێکێت و لە کام رێگەیەوە بیەوێت دەکەوێتە سەررووبەری دوا قۆناغی سەربەخۆیی یان بە دەزویەکی باریك لەگەڵ مەدرید دا دەمێنێتەوە، بەڵام بە هەڵوێست و پێگەیەکی شەرەفمەندانەوە .

لیرەشدا لە کوردستانەکەی خۆمان، سەرەرای جیاوازی هەمەلایەن چ لە جۆری ناوەندی عیراق و دەوروبەری لەگەڵ ئەسپانیا و دەوروبەرەکەیدا، یان بارودۆخی نیوخۆی کوردستان و گوشارەی کۆی گشتی بیر و رەفتار و عەقڵیەتی خەڵکە سادە دڵسۆزەکە و، نەبونی خەتی سور لە رەفتاری نەیاران یان ئەوەی خۆی بە ئۆپۆزسیۆن دەزانێت کە بە پشتخانێکی تەسکی حزبی و کەسی مامەڵە لەگەڵ پرسێکی نەتەوەیی و نیشتمانی وادا دەکات، لە گەڵ دامودەزگای راگەیاندنی نابەرپرس کە زیانی لە هەوڵەکانی دوژمنان زیاتر بوو .

پاش بێنە و بەردەیەکی زۆر و چاوسورکردنەوەی سێ وڵاتی دوژمن و رازینەبونی هیچ ولاتێکی خاوەن پایە و کاریگەر لەسەر ناوچەکە، سەرئەنجام لە هەنگاوێکی مێژوویی گەورەی بۆ هاوتا و وەرچەرخانێکی سیاسی دوور مەودا کە گەورەیی و گرنگیەکەی لە دوارۆژێکی نزیك بۆ هەموو لایەك دەردەکەوێت؛ ریفرادنۆم ئەنجام درا و دەرئەنجامێکی شانازیبەخشی بەدەستهێنا کە لە دوارۆژی نزیك نەك دوور ئامانجەکەی خۆی بە پلەیەکی دیاریکراو دەپێکێت و ئەم کاردانەوانەی دەوروبەریش کە ئێستا لە پەلەقاژەدان وەك بۆقی سەرئاو کۆتاییان دێت و هەموو هەنگاوە گرنگەکان رێچکەی تیابەتی خۆیان وەردەگرن و پرسی کورد بۆ چەندین ساڵی تر وەك کیشەی فەلەستین دەمێنێتەوە و، دانوستان و هاوکێشەکان پاڵپشتی یان دژە کوردستان رێکدەخەن و هەموو کردەوە و خۆهەڵکێشانێکی بەمەبەستی سیاسی و موزایەدەکانی هەموو لایەك کپ دەبێتەوە و شانازیەکە بۆ خاوەن ویست و ئیرادە دەمێنێتەوە کە لەدواجاردا بە پشت بەستن بەمیلەتەکە سەردەکەوێت .

دیارە ریفراندۆمی کوردستان بەو دەرئەنجامە مێژوییەی ئامانجەکەی پێکا و وا ئێستا لە قۆناغی بەرەو ئاساییکردنەوەی هەلچون و دەردان و کاردانەوەکان دەچین، سەرەرای ئەوەی هەرتەشقەڵە و جموجوڵ و داگیرکاریەك لێرەو لەوێ رووبدات، ئەمەش هەڵچونێکی ئاساییە بۆ ئەوەی زەمینەی سروشتی خۆی برەخسێنێت و قۆناغی پاش ریفراندۆم دەست پێبکات.

لەم کاتەشدا هەموو تەکتیکێك حەڵاڵە بە قسەی راگەیاندن و فێلی بچوك و تەنانەت پەیمانی درۆی نارەسمیشەوە، لەپێناو هێورکردنەوە و نەهێشتنی هەر ئەگەرێك بۆ ئەوەی دۆستان و خەڵکی پالپشت زەرەر نەکەن . بەڵام خاڵی یەکلاییکەرەوەی بەهێزبونمان نەهێشتنی دروستکردنی درزی نێوخۆییە بەدەستی دوژمنانی دەوروبەر کە خەتەرترین شتە لەسەر پرسەکە و دوارۆژ و مێژووش رەحم بە هیچ کەس و لایەنێك ناکات لەبەر بەرژەوەندی تەسك بچێتە ژیرباری هەڵوێست و داواکاری دوژمنانەوە.

تەماشای کەتەلۆنیا بکەن کە بارودۆخی کۆمەڵایەتی و سیاسی و رۆشنبیری و رادەی تێگەیشتنی خەڵك لە پرسەکان و باری ئابووری چۆنە و کاردانەوەکانی ئەسپانیاش بخوێنینەوە و بە چاوی خۆتان ببینن کە مامەڵەی کەتەلۆنیا لەگەڵ پرسەکە چەند بە عەقڵانی دەروات و هەموو بەرەی سەربەخۆییخواز لە یەك سەنگەردا پشتگیری یەکلاییکردنەوەی دۆزەکەیانن و پاڵپشتی هەڵوێستی سەرۆکی هەرێمەکە دەکەن کە تا ئەمرۆ بەجوانی تەنانەت تەکتیك بە دەربرینی وشەکانیشیەوە دەکات

نەك هەڵوێستەكانی و، وای كردووە كە هیچ خاڵێكی لاوازی یاسایی و سیاسی نەدات بەدەست مەدریدەوە .

دەرسێکی زۆر گەورەی ئۆپۆزسیۆن و نەیارانی نێوخۆی کەتەلۆنیا بۆ سەربەخۆیی ئەوەیان بۆ جیهان سەلماند کە چەند عاقڵانە رەفتاریان کرد و لەپێش سازدانی ریفراندۆم هیچ جوڵەیەکیان نەکرد و لە پاش پرۆسەکە بە پاڵپشتی و زیادەرۆیی مەدریدیش رژانە سەرجادە و بەدوور لە هەڵپژان و بەریەککەوتن راوبۆچونی خۆیان لە دوای ئەنجامدانی پرۆسەکە دەربری و پێش ئەوەش خەتی سوری بەرژەوەندی کەتەلۆنیایان لەبەرچاو گرت، هیوادارم ئەمە پەندێك بێت بۆ ئۆپۆزسیۆنی خۆمان و لەکاتی هەستیاردا وەك خۆی مامەڵە لەگەڵ پرسی گەلی کوردستاندا بکەین .

شەوکەت ئەمین کورکی ئەندامی لێژنەی دادوەری کاندیداکانی خەڵاتی ئاسیا پەسیفیکە

مەنسوور جیهانی ـ “شەوکەت ئەمین کورکی” ئەندامی لێژنەی دادوەری کاندیداکانی خەڵاتەکانی ئیسکرین “ئاسیا پەسیفیک” ناسراو بە “ئۆسکاری ئاسیا”یە.
سینەماکاری کورد “شەوکەت ئەمین کورکی” بە نوێنەرایەتی لە هەرێمی کوردستان ئەندامی لێژنەی دادوەری کاندیداکانی یازدیەمین خولی خەڵاتەکانی ئیسکرین “ئاسیا پەسیفیک” APSA ناسراو بە “ئۆسکاری ئاسیا”ی لە ئەستۆدایە و بە هاوڕێیەتی لەگەڵ “هۆنگ Hong-Joon ” Kim مامۆستای زانکۆ و بەڕێوەبەریی فیستیفا□ی نێودەوڵەتی “پۆچۆن” Puchon لە وڵاتی کۆریای باشوو و هەروەها “میناکشی شیدە” Meenakshi Shedde راوێژکاریی کۆمەڵێک لە فیستیفا□□ گ□رینگە جیهانییەکان لەوانە: بەڕڵینالە، دوبەی، تۆرێنتۆ، بووسان، ئەمستردام و … لە وڵاتی هیندستان، “گۆڵنارا ئەبیکێیاوا” Gulnara Abikeyeva ڕخنەگری فیلم و سەرپەرەستی پێشووی فیستیفا□ی نێودەوڵەتی بریزبین لە وڵاتی قەزاقستان، “کیکی فۆنگ” Kiki Fung

ڕەخنەگر، نووسەر و لە وڵاتی هۆنگ کۆنگ و “جوولیا ریگ” Julie Rigg
ڕۆژنامەنووس، بڵاوکەرەوەی فیلم و ڕەخنەگر لە وڵاتی ئەستوڕاڵیا
کاندیداکانی قۆناغی کۆتایی “ئاسیا پەسیفیک” هەڵدەسەنگێنن.
“شەوکەت ئەمین کورکی” کە ساڵی 2014 بە فیلمی سینەمایی
“بیرەوەرییەکانی سەر بەرد” Memories On Ston لە هەشتەمین خولی
ڕێوڕەسمی خەڵاتەکانی ئیسکرین “ئاسیا پەسیفیک” ASIA PACIFIC توانی
خەڵاتی “تایبەتی یونسکۆ بۆ هاوبەشی بەرچاو و هەروەها پاراستنی
جۆری کەلتوورەکان”ی ئەم ڕێوڕەسمە بەدەستبێنێت، بە نوێنەرایەتی لە
هەرێمی کوردستان سەرۆکی لیژنەی دادوەرانی بەشی فیلمی
دیکۆمێنتاریی، فیلمی گەنجان و فیلمی ئەنیمەیشنی نۆیەمین خولی
خەڵاتەکانی ئیسکرین “ئاسیا پەسیفیک” ناسراو بە “ئۆسکاری ئاسیا”ی
لە وڵاتی ئوستوراڵیا لە ئەستۆدابوو.
“شەوکەت ئەمین کورکی” ساڵی 2007 بە فیلمی سینەمایی “پەڕینەوە لە
غوبار” Crossing the Dust خەڵاتی باشترین دەرهێنانی لە
خەڵاتەکانی ئیسکرین “ئاسیا پەسیفیک” بەدەستهێنابوو و وەکوو
ئەندام لە ئاکادیمیای “ئاسیا پەسیفیک” وەرگیرابوو.
هەروەها لە ساڵی 2011 سیناریۆی “بیرەوەرییەکانی سەر بەرد” لە
نووسینی هاوبەشی “شەوکەت ئەمین” و “مەحمەد ئەکتاش” پێش لە
دەسپێکردن بۆ قۆناغی وێنەگرتن، توانی
خەڵاتی “باشترین سیناریۆ” لە ئاکادیمیای خەڵاتەکانی ئیسکرین
“ئاسیا پەسیفیک” لە هەمان ساڵدا بەدەستبێنێت. خەڵاتەکانی ئیسکرین
“ئاسیا پەسیفیک” دەوڵەتی کوئینزلەندی ئوستوراڵیا بە پشتیوانی
یونسکۆ و هەروەها فیدراسیۆنی نێونەتەوەیی یەکێتی
بەرهەمهێنەرەکانی فیلم (فیاپف) هەموو ساڵێک بە باشترینەکانی
سینەمای “ئاسیا پەسیفیک” دەبەخشێت. مەبەست لە پێشکەش کردنی ئەم
خەڵاتانە، ڕێزلێنان لە دەستکەوتە سینەماییەکانی فیلمەکانی ناوچەی
“ئاسیا پەسیفیک” و هەروەها دروستکردنیی بازاڕێکی جیهانی فیلمە.
ڕێوڕەسمی کۆتایی یازدەیەمین خولی خەڵاتەکانی ئیسکرین “ئاسیا
پەسیفیک” ناسراو بە “ئۆسکاری ئاسیا” شەوی 23ی نۆڤەمبەری 2017 لە
شاری بریسبان لە ویلایەتی کوئینزلەند لە وڵاتی ئوستوراڵیا
بەڕێوەدەچێت و تیایدا سینەماکارانی سەرکەوتووی بەشە
جۆراوجۆرەکان، لەوانە: باشترین فیلم، باشترین دەرهێنان، باشترین
بەڕێوەبەریی وێنەگرتن، باشترین فیلمی منداڵان، باشترین فیلمی
دیکۆمێنتاریی، باشترین فیلمی ئەنیمەیشن، باشترین سیناریۆ،
باشترین فیلمی گەنجان، باشترین ئەکتەری پیاو و هەروەها باشترین
ئەکتەری ئافرەت لە لایەن ئەندامانی لیژنەی دادوەرانەوە
دەناسێندرێن و خەڵات بەسەریاندا دابەشدەکرێت.

بۆ زانیاری زیاتر:
http://www.asiapacificscreenawards.com/2017/09/apsa-names-11th-apsa-international-nominations-council/?_ga=2.144046646.2098734954.1506867386-1871388564.1506867386

قەسیدەی (لە ستایشی ئیبلیس)دا ... هەڵمەت حسێن

سڵاو ئەی ئیبلیسی ئازیز،
ئەی یەکەمین یاخیگەر،
ئەی سیمبولی یاخیبوونی پەتی.
سڵاو ئەی قارەمانی خەیاڵم،
دروود لە شکۆمەندیت.
خودایە من ئێستا گومڕام،
بیرکردنەوەی زۆر لە یار گومڕای کردووم.
بە دوای گوڵی وێراندا وەک باڵندەی وون چوومە ناو گەرداو،
وێڵگەردێکم تووشی ئیشراقات هاتووم.
شیعرم ناڵەی بریندارێکە، لە تێفکرین □ ل□ نزیکی یار.
کەشتییەکم کون بووم □ ل□ بەحری کوفر،
لە ناوەڕاستی ئەو کەشتییەدا، کەشتییەوانان خەریکن شانتی دەچڕن،
تیایدا حەزیان لە سەما یەکی خێرا یە،
فەرق ناکا ڕومبا بێت یان ساڵتالیرۆ،
حەز دەکەن قەرەج بوا یەن و هەمیشە گوێیان لە زینگارا بێت.
تارمایییەکم لە کوچەیەکی تاریک،
دەمەوێ چرایەکم پێبێ لەم تاریکستانەدا،
چراکەی من لە چرای کەسی تر نەچێ.
بووم بە چەکوشێک لەسەر ئەم سندانە و دەنگم بە حاڵ دێ،
کەچی سەدای دەنگم ئەبەدییە.
پشکۆی من هەرگیز نا ب□ □ ب□ خۆڵەمێش.
شیعرم ئاوازی مۆسیقارێکە جاویدان دەژەنێ،
عیفریت ئیلهامبەخشی ئەم قەسیدەیەمە،

ئیبلیسی خەیاڵم شاژنێکی ڕووتە و تازە لە حەمام خۆیشردووە.
پالادیۆم ئەی خوداوەندی دانایی، ئەی پارێزەری شاری ترۆی، من کوڕی شەرعی تۆم،
سڵاوت لێ بێ ئەی تاریکی من کوڕی تۆفانی تۆم،
تۆفانێک، گەر نوحیش بێت، هەر تیایدا خنکاوە،
تۆفان، بەهۆی بێدەنگییە قو□کانمەوە منی لە خودا کڕیوەتەوە.
خودایە من دەتپەرستم، بەڵام ناتوانم سەرسامیم بە ئیبلیس بشارمەوە.
خودایە دەزانم ئەگەر لێت یاخی ببم، درۆ دەکەم،
یاخی بوون لە تۆ، یاخی بوونێکی درۆزنانەم دەبێ.
خودایە دەزانم ئەگەر نەفرەت لە شەیتان بکەم، درۆ دەکەم،
نەفرەت کردن لە ئیبلیس، نەفرەتێکی درۆزنانەم دەبێ.
بەهانەیەک نادۆزمەوە بۆ نەفرەت،
لەکەیەک نابینم لە ئیبلیس،
ستایشی غروری دەکەم.
لێرە تەنها غرور ماوە من سەرزەنشتی بکەم،
ئاه، من ستایشی غروری بێ خەتات دەکەم ئەی دۆست.
هەموو شتێک لە مرۆڤ پاکیزەترە،
شەرەفێک لە سوژدەی ئیبلیسدا نابینم!
خودایە داوای لێخۆشبوونت لێ ناکەم،
داوات لێ ناکەم بێیت ئاشتمکەیتەوە،
لە دوورەوە ناڵێم با ئاشت ببینەوە،
تۆ بمخەرە دۆزەخەوە،
دۆزەخ ماڵی هەمیشەیی شاعیرانە!
ئەوەی من ستایشی دەکەم، ئاگرە.
تۆش دەمخەیتە ستایشخانەوە.
من عاشقی سەرسەختی بڵێسەم،
لە ناو کڵپەدا قارەمانی مەزن دەبینم.
خودایە تۆ بە گڕی دۆزەخ دەمسوتێنی و
یاریش بە گڕی چرایەک دەمسوتێنێ.
فەرقی چییە، بە ئاگری خودا بسوتێی یان بە ئاگری یار؟
سوتان هەر سوتانە!
لەمەوەیە من ستایشی ئاگر دەکەم،
ستایشی ئەهریمەن دەکەم، کە هەر خودی ئاگرە!
هێستیا، ئەی خودای ئاگر، من ستایشی تۆ دەکەم.
خودایە گەر تۆش نەمخەیتە ناو ئاگرەوە،
ئەوا وەک ساڤۆنارۆل داوام لێدەکەن بچمە ناو ئاگر.

ستایشی ئاگر دەکەم و ئاگردزم،
پڕۆمیس□کی کۆتوبەند کراوم،
هەڵۆیەک لە شێوەی یاردا سکم هەڵدەدڕێ.
خوداکان منیان کۆتوبەند کردووە،
ئیبلیس بۆ من شکێنەری ئەو زنجیرەیە،
کە یار حەڵقە حەڵقە لە ملی ئاڵاندووم.
هیفستۆسی من جگە لە یار کەسێکی تر نییە.
پەشیمان نیم لە دز بوونم،
بە فەخرەوە من ئاگردزم!
من ژان پاتێستی زوسکیند نیم، بۆن درووست بکەم لە جەستەی کچان،
بۆنی من هەر هەمان هەوای شێداری ناو جەنگەڵە،
بۆنی جەنگەڵم لێ دێ، من هێشتا کێویم!
ئەگەر قەرار بوایە خودابام، ئەوا ئینکیدۆ دەبووم.
وەک سۆلۆن خراپەخانەکانی ئاتێنم دەکرد بە فەرمی.
لە تاریکیدا بەرەو خەرەند دەڕۆم.
ئەم شیعرە درووستکردنی پردێکە لە نێوان خۆم و ئیبلیسدا،
ئەمە وەک هاواری سوارچاکێکە کە داوای کۆمەک لە با دەکات،
لە چاوەڕوانی بایەکدام کە قەت هەڵناکات.
من لە خۆم یاخی بووم، بەرەو شێتی پەتی دەڕۆم،
ئەمە ڕاچڵەکینی ئەندێشەمە بۆ عەشق.
من دکتۆر فاوست نیم پەیمان بدەم بە فرۆشتنی ڕۆحم بە میفستۆفیلیس،
ڕۆحی من ڕۆحی گلادیاتۆرێکی ڕۆمانییە،
هەرچەندە ئەم پەیمانەم بە ئیبلیس کڕینەوەی ڕۆحی خۆمە لە یار،
چاککردنەوەی غروری خۆمە کە کچێک ل□□ی شکاندم،
وەک شکانی چرایەک لە تاریکیدا غرورم شکا،
ئەمە یاسایەکە بە گوڵ دەیکێشین و بە ئاگر دەیپێوین.
ئێمە نەتەوەی کۆمەڵێک چەتەین،
نەتەوەی ئەو چەتانەین کە شەیدای تاڵانین،
ئەی یار تۆ وەرە تاڵانمکە،
وەک تاڵانی دەریا لە تریفەی مانگ،
ئەمە تۆ بووی ئەی یار، منت لە خوماردا خنکاند،
خۆشەویستی خۆم بۆ تۆ بە ئیبلیس دەفرۆشم.
ڕەتکردنەوی عەشقم وەک کردنەوەی قەفەز بۆ جانەوەرێکی شێت وایە.
ئەی یار تۆ ڕۆحی منت بۆخۆت دزی،
وەک دزینی عەباکەی موحەمەد لە کاتی دابەشکردنی غەنیمەی حونەین،
وەک دزینی بەردەڕەشی کەعبە بە دەستی قەرامیتەکان.
عەشقی تۆ وەک بەردێکی ڕەش لە دڵم چەقیوە،

وەک ئەو بەردە ڕەشەی ناو کەعبە،
ئەو نەیزەکەی خەڵکی هەزاران ساڵە پێیان وایە لە بەهەشتەوە یە.
ئەی یار <>١
عەشق ئاوەژووبوونەوەی پەیوەندی نێوان جەلاد و قوربانییە.
وەرە هەموومان زنجیری خەمان بپسێنین و بڕۆین،
ئەمە بەڵێنی ئیبلیسە، نەک وادەی درەی کچێک بۆ ژوان.
وەک ئەوەی پەرەستگایەکی ڕوخاو بێت، جەنگاورەکان بەسەر
پەیمانەکەماندا دەڕۆن،
قەتارچییەکان بەسەریدا تێدەپەڕن،
ئەوەی من لەو پەیمانەدا دەمەوێ،
ئەوەیە لەگەڵ یاردا سەیری مانگ بکەم.
ئەی بەندەری ڕوخاو، ئەی کچە تاتار، دیاریی شەو تەنها تاریکییە!
دەمەوێ لە ناو کەشتیی تاواندا بخەوم،
ئەی یار ئەی ئەو ئەستێرەیەی کە من باوەڕم پێتە،
ئەم قەسیدەیەم کفنی عەشقی منە بێت.
ئەی یار وەرە گەمارۆمدە،
بووم بە میری عاشقان، ببینە قافڵەی عەزابپێشان.
من کەشتییەکم لە شووشە و تۆ بەندەرێکی لە تەڵا.
لێم ببوورە ئەی یار، من ئاوی لێڵ بووم!
بینینی مانگ بە ئاسمانەوە جوانە،
جوانە وەک سوخمە بە تەنافەوە،
مانگ نەفرەتێکە، بەردێکە، بەرقێکە خودا لە ئێمەی گرتووە.
عەشق ڕیسوا بوون نییە،
هەوڵمەدە ڕیسوام بکەی،
ژیان لە بەهەشتدا بێ بوونی عەشق ڕیسواییە،
ڕیسواییە وەک تلورکردنی قونی سفتی بێوەژنێک،
وەک هەڵواسینی ستیان بە بەردەرکی مزگەوتی گەورەی شاردا ڕیسواییە،
ڕیسواییە وەک دەستپێڕە بە خەیاڵی هاوڕێ کچەکانی زانکۆمان،
وەک بینینی دەستبردن بۆ سمتی پوور ڕیسواییە،
ئەی یار تۆ بووی واتکرد لە عەشقدا من بە تۆ بسوتێم.

خودایە لێمگەڕێ من بە قوڵایی خەمدا سەفەر دەکەم،
ئەی یار وەرە سەفەرێک بکەین لە چەشنی سەفەرەکەی ئۆدیسیۆس،
سەفەری من لە شەوێکی بارانویدایە،
گەڕانی شیعری من لە نادیاردایە،
پشکنینی من دەستکوتانە لە زوڵمەتدا، بە بێ چرا.
شیعری من ڕۆکردنە بە (تەم)دا!

وەرە بەت باسی ئۆپرای هۆڵەندی باڵداری ڤاگنەر بکەم،
وەرە تۆ لەبری سەنتا لەگەڵ کەشتیەوانەکەدا بڕۆ بۆ ئاسمان،
وەرە ڕەچەڵەکی چەشنەکانی داروین بخوێنینەوە ئازیزم، نەک قورئان و بایبڵ.
عەشقی تۆ هەڵشاخانە بۆ ئەستەمدا.
ئیشی من دروستکردنی ڕۆشنایی نییە،
هەر لە بنەڕەتدا هیچ چرایەکم پێ نییە،
ئەسڵەن چرا هەر بوونی نییە لە نیشتیمانی شیعردا!
ئیشی شیعر تەنها دروستکردنی گومانە!
دەبم بە چەتە و دزی لە موڵکدارە زۆردارەکان دەکەم،
ئەوە ئەی ژنە ڕەشتاڵە عەبا پۆشەکان، من باوککوژم.
چیتر شتی حەرام و نهێنی بوونیان نەماوە،
تۆ دەستی خۆتت نەدامە بە سەما،
مژەک لە هەناسەت نەدامە هەڵیمژم،
لێوت نەدامە بە ماچێک،
تۆ لەو کچانە نیت لە کاتی ماچدا چاو دابخەی،
ئەسڵەن تۆ هەر ماچ نادەی.
من بەرەو ناوەڕاستی گەردەلوول ڕێدەکەوم،
تیایدا ئەو باڵدارانەم بینین کە لە فڕینی خۆیان پەشیمان ببوونەوە،
من بەرگەی نەسیم ناگرم کەچی تۆ ڕەشەبات بە هەڵکردم،
جەنگی من لەگەڵ تەواوی مەحشەرە!
دەمەوێ سەفەر بکەم،
وەک ڕۆیشتنی ئیبراهیم لە حارانەوە بەرەو کەنعان،
وەک ڕامبۆ مەسیری هەموو زۆر ڕۆیشتنێک قاچ بڕینەوەیە،
ئەم هەڵاتنە کەرنەڤاڵێکی گەورەی مرۆڤەکانە.
وەک ئەو منداڵەی دوای هەنسکێکی زۆر دیسان دەست دەکاتەوە بە گریانێکی تر،
منیش ئاوا درێژە بە شیعرەکەم دەدەم بەتان،
خودایە من دڵنیام شەیتان و جنۆکە نەچوونە لاشەمەوە،
ئیتر “لاسەرەس وەرە دەرە”ی مەسیح گەمژانەیە،
زیندووبوونەوەی من چەشنێکی ترە، تێڕامانە.
کە ناڵێ ماریا لە باندارای سەرباز مەسیحی بە داوێنپیسی هێنا بێت؟!
عیسا تا مردیش بە ئاگا بوو لە بوونی کتێبێک بە ناوی ئینجیل.
لە ناو فریشتەکاندا لوسیفەر جوانترین و بەڕێزترین بوو لای خودا.
ئەی موسڵمانان ئەم شیعرە بریندارکردنی ئێوەیە،
وەک بریندارکردنی دەموچاوی موحەمەد لەلایەن عوتبەوە،

ئیتر ئێرە مەیدانی جەنگە،
وەک جەنگی ئوحود، بتپ□رستان بە پاڵپشتی عوزا و
موسڵمانان بە پاڵپشتی ئەڵڵا شەڕیان کرد و بتپەرستان سەرکەوتن،
منیش بە پاڵپشتی ئیبلیس شەڕ دەکەم.
لە ک□ل□□مدا چەکوشی ئاسنگەرێک زرموکوت ئیش دەکات،
ئێوە بە درۆ ئیمانتان بە ئاینێکی درۆ هەیە،
ئێوە سەربازێکی درۆن لە جەنگێکی درۆدا.
خودایە لە نیشتیمانی مندا، تەویلە لە ماڵەکەی تۆ خۆشترە.
نەتەوەی من مردووی فەحشان،
وەک مردنی ماکیاڤیللی بە سکچوون دەمرن،
وەک مردنی کاردیناڵ جۆن دانێلۆ لەسەر جێی فەحشای میمی،
وەک فەحشای کاترینای مەزن لەگەڵ یاریدەدەرە زۆرەکانی.
وەک پیتەری مەزن دەچمە ئەوروپای ڕۆژئاوا و خۆم دەکەم بە دارتاش.
ئەی ئەهریمەن، من گوێچکە ماسیت لە یەعقوبەوە بۆ دێنم.
بیرم لەوە دەکردەوە شیعرێک بنووسم لەشێوەی شانۆی پانتۆمایم بێ.
نامەوێ بچمە ئەرکادیا و ناڵێم ئەوێ بەهەشتە و تیایدا لای پانی
خودا پاک ببمەوە،
لێگەڕێن من پیسییەکانی خۆم بژیم،
فەزیلەتەکانی ئێوە هەر بۆ خۆتان.
خودا منی لە پاشماوەی پڵنگێکی تۆپیو درووستکردووە!
من لە جنسی هەڵم و دوکەڵم، لە توخمی تەم و غوبارم.
ئەیوبم و لە خاکی عۆس دەژیم و خودا کرمەڕێزی کردووم،
یەکەمین پاشای ئیسڕائیلم کە یەهوە داینابم و ناوم شائولە،
ئەشعیام و پێتان دەڵیم یەهوە لە کێوی سەهیۆن نیشتەجێیە،
ئەم قەسیدەیەم ئاگرێکە و لە کتێبخانەیەک بەربووە.
وەک تێپەڕینی تارمایی بە تەمدا،
بە ناو ئاگردا تێدەپەڕم،
بەسەر ڕووبارەکاندا دەپەڕمەوە و داوای بەخشندەیی لە ئەلفیۆس
دەکەم،
خودایە وەک هاروت و ماروت سەرەوخوار بە ئاسمانی بابلدا تا ڕۆژی
قیامەت هەڵمواسە،
بەس پێم بڵێ ئەو ئافرەتە کێ بوو بە زوهرە بە هۆی منەوە؟!
ئیبلیسی ئازیز من لەگەڵ هەموو جۆرە خیانەتێک لە پەیماندام،
هەڵوێستم تاکۆتایی وەک هەڵوێستی کەسێکی ڕێبوار دەمێنێتەوە.

میللەتی ئێمە ماندووە،
ماندووە وەک نوستنی قەحپە لە ناو یاتاغی سەربازدا.

وەک پڵنگێکم لێهاتووە لە دوورەوە قەپاڵ بگرم.
ئەی گەلی دز و چەتەم،
ئەی دواکەوتوی شاعیرانی درۆزن،
ئێوە دواکەوتون، وەک دواکەوتنی خەڵکێکی زۆری بەنی کەلب بە
بانگەشە پێغەمبەرایەتییەکەی موتەنەبی.
ئێرە نیشتیمانێکە، ئاسمان ئەستێرەکانی خۆی تیادا هەڕاج کردووە.
شیعری من لە قسەی موحەمەد ناچن،
موحەمەد نیم حەز بکەم پێغەمبەرایەتییەکەم لە هی سلێمان بکا و
بڵێم قسەم لەگەڵ ئاژەڵ کردووە،
من نامەوێ لاسایی موحەمەد بکەمەوە و خۆم بە سولەیمان بچوێنم،
وەک ئەو بێم لە غەزەلی غەزەلاندا باسی عەشقی خۆم بۆ سولامیت بڵێم،
من نامەوێ لە کەس بچم.
ڕۆحی من خەریکە دەچێتە کەوڵی ئافرەتێکی فاحیشەکارەوە.
خەریکە ووردە دەبم بە بۆهیمییەکی زۆرگەڕ.
گەلی ئێمە هەمووی لە چاوەڕوانی گۆدۆیەکدایە و
گۆدۆش خۆی لە چاوەڕوانی زەمەن.
میلەتی ئێمە لەوانەن کە لە شکستی عەشقەوە دەست دەدەنە بازرگانی.
ئێوە ئەی گەلی ڕق و کینە،
ئێوە تارخن، پەیکەرتاشن و باوکی ئەبرامن،
تارخن کە بتەخودا دەخوڵقێنن و بەندایەتیشی دەکەن،
من دەبم بە ئەبرام و خودا و کارە هونەرییەکانی باوکم دەشکێنم،
ئەبرام بتەکانی هەم لە ناو ک□ل□□دا شکاند هەم بە ماتەریالی،
من بتشکێنی ئێوەم ئەی گەلی بوختانچیان.
ئێمە گەلێکین تەنها بۆ تاڵانکردن ڕاپەڕیوین،
بابوباپیرانی من ئەو کوردانە بوون کە سکی یەکتریان هەڵدەدڕی و
خوێنیان دەخواردەوە،
ئێوە لە مێژە وەک کەمتیارەکان هەڵسوکەوت دەکەن،
لە ناو کێڵگەکانی خەشخشدا دەژین.
من کوڕی ئەو نەتەوانەم کە کوڕان و کچانی شەوان تا سەحەر خەویان
لێ ناکەوێ،
بەیانیش لەبەر لەشپیسی نوێژ ناکەن،
هەزاران جار چوونە شەوی پەردەوە بە خەیاڵ،
شەیتان زۆرترین خەونی بۆ ئەوان بەدی هێناوە.
من خاوەنی ئەم قەسیدە ک□و□ی□،
حەزم لە پیاسەیەکە بە ناو کێڵگەکانی بیبەردا.
ئێوە ئەی گەلی دووڕووم خۆتان ئارایشت بکەن،
ئیتر ئەخلاق گەڕاوەتەوە هەرە سادەترین گوزارشتی خۆی.

باوکم لە نەوەی مەئابە، دایکم لە نەوەی عەمەنە،
ئەو دوو تیرەیەی کە کچەکانی لووت سکیان بە باوکیان پڕ بوو.
ئینسانی هەوەسباز قەت ناتوانێ عاشق ببێ.
ئەی گەلی پیلان و فێڵ و پێکەنین و زینا،
وەک پیلانەکەی رفقە بۆ بوون بە پێغەمبەریی یەعقوب،
وەک فێڵی لابان لە یەعقوب و پێدانی لیای کچی لەبری ڕاحێل،
وەک پێکەنینی سارا بە بەڵێنی یەهوە،
وەک دەستدرێژی کردنە سەر دینەی کچی یەعقوب.
من لەو نەتەوانەم کە ژنیان لەلا کەمە،
نازانن ئەوە تەنها ژن بوو وێرای ئاوڕ بداتەوە لە شاری وێرانی سەدوم و عامورا،
با سزاکەی بوون بە ستونێک لە خوێش بێت،
گەورەیە ئەم ئاوڕە وەک ئاوڕەکەی ئۆرفیۆس.
ئەی گەلی هەڵە و فەحشا،
ئەوە هەمووتان وەک یەهوزا سێ کوڕتان هەیە،
فەحشاکارن، وەک گاینی بە هەڵەی تاماری بووکی لەلایەن یەهوزاوە،
ئەوە یەهوزان لە فەحشا و هەڵەدا،
من یەهەهوزام لە شکاندنی سیستەم.
میللەتی من لە ئازاردا دەقیژێنن،
وەک قیژەی سۆزانی لە کاتی تەبەیندا.
من گوناهبارم بە ئاوژووکردنەوەی جوانییەکان،
من خاوەنی حیکایەتە گەورەکانم٢، وەک چۆن خاوەنی ئارەزووە بچوکەکانیشم.
حەز ناکەم بگەڕێمەوە بۆ دونیای شتە پیرۆزەکان،
وەک ئۆدیسیۆس کەوتومە مەملەکەتی کیژە هەوەسبازەکانەوە.
دەستی من بە ئەوە نییە لە پێشی گوردانەکانەوە بەیداخ هەڵگرێ،
ستایشی پیرەژنە لەشفرۆشەکانم پێباشترە، لە ستایشی نەتەوەکەم،
ستایشی چرچولۆچی پێستی پیرەژنەی لەشفرۆشم پێباشترە لە ستایشی چرچ و لۆچی بەیداخە حیزەکەمان.
خودایە، من کە ڕۆژانێک ئامادەبووم سوژدە بۆ ئاڵای نیشتیمان بەرم،
ئەمڕۆ وەک پەڕۆی بێنوێژی ئافرەتان دەبینینم،
لە دوای دەستپەڕ بە خەیاڵی ژنە تەڕەکەی دراوسێمانەوە چوکمی پێ دەسەم.
وەک فڕێدانی پشیلەیەکی تۆپیو بۆ دەری حەوشی ماڵ فڕێتدام،
هەقتە نیشتیمان، بە قۆڵێ کراسەکانی خەم لەسێدارەمدە،
ئیتر خەریکە بە ئەتک دەستنوێژم لە تۆ ئەی نیشتیمان دەشکێ.
شیعرەکانم لەبەر پێی سۆزانییەکاندا پەرش و بڵاون،

چونکە هەمیشە جوانی فریو دەرە، هیولایەکی زەبەلاحە.
وەک پەیکەری موسای ئەنجیلۆ منیش لە گڵەکەم نیگەرانم.
شیعری من کریسیدا نییە، مامی گەوادی بۆ بکات.
ئەم قەسیدەیەم گینگڵی بریندارەکە،
سەمایەکی پڕ لە نجەولاری ڕێکوپێکە،
باس لە خەمە کۆڵانییەکان ناکەم،
لە تەنیاییدا بە یان لە سەرما باوەشم بە خەمدا کردووە.
دڵتەنگ مەبە ئەی یار، نیشتیمانی ئێمە شێتخانەیە!
ئیشی من ئەوە نییە پەیامتان بۆ بنێرم،
جەوهەری شیعری من درووستکردنی وێنەیە،
لە وێنەی خوداوە تاکوو ئیبلیسی مەزن.
وەک بۆدلێر داواتان لێ ناکەم (بەیەکەوە مەست بین)
داوای من هۆشیاریتانە بۆ ئیبهام!
دەمەوێ ئابڕو لە خەڵکی وڵاتەکەم داکەنم،
وەک داکەندنی دەرپێ لە بەری سەزانی.
دەمەوێ هەرچی خراپە بەسەر خەڵکی وڵاتەکەمدا بیڕێژم،
وەک ڕژتنی ئاوی سپی بەسەر مەمکی سەزانی.
بەگەنی ئەم شارە کاسی کردووم،
لە بۆنی سوڕی مانگانەی ژنێک دەچێ،
بۆنی قەحپەی لە شارەکەی مندا هەزار فەرسەخ دەڕوا،
ئەگەستین گیان شاری خودا بوونی نییە، ئەوەی هەیە شاری شەیتانە!
من ڕێبوارم و شارەکان بۆ من هەموو وەکو یەکتری وان،
ببینە من شەرم ناکەم هێشتا تەزی ڕێگاکانم پێوەیە.
خودایە وەک وێرانکردنی سەدوم و عامورا نیشتیمانی تاڵانچیان وێران مەکە،
وەک لووت لە ترسی وێرانبوون ڕاناکەم بۆ چەعەر.
لە شکستی عەشقەوەیە ئومێدم لە شوێنێکی تر و گەلێکی تر هەڵچنیوە.
ئەی نیشتیمان بیست و دوو ساڵە من کوێی زێڕی تەم.
دەڕۆم، بەڵام ئەی نیشتیمان حەسرەتی تۆ لە کەللەم دەرناچێ.
بوونم لەم نیشتیمانەدا گرینگ نییە،
گرینگ نییە، وەک قورئان لە ماڵی سەزانیدا.
عەشقی یار غەریبە لەم وڵاتی فەڕەنسیانەدا،
وەک غەریبی ژنەکانی دانیایدس لە ئەفسانە گریکییەکاندا،
لە خەونمدا، نە ئەی ڕەقیب بە شکۆی کوردستان،
نە سرودی مارسیلیز دەڵێمەوە بە شکۆی فەڕەنک!
درۆیە ئەم ئاشتییە، جەنگ هەڵدەگیرسێ،
قەسابخانە ڕێدەخرێ وەک قەسابخانەکەی سانت بارتیلمی،

وەک سەربڕینی یوحەنا لەلایەن هیرۆدۆسەوە لە پێناو پوزی سالۆمێی برازای،
عومەر دەڵێ با عەلی ملی عەقیلی برای بپەڕێنێ و هەمزەش ملی عەباسی برای،
دوایین جەلادی فەڕەنسی، مارسێل شۆڤالێ زیندوو دەبێتەوە،
شارلۆت کۆردای دیسان مارای سیاسەتمەدار تیرۆر دەکاتەوە،
ماوەیەکە گەنجانێکی زۆر دەبینم بە جلی سەربازی و خودەی برۆنزییەوە،
کە گشتیان باوکیان قژیان وەک ئەلکیرۆسەکانی سەدەکانی ناوەڕاست لێکردووە.
خودایە بەر لەوەی باسی قیامەت بکەم،
تۆ وەرە بمخەرە قوڵایی دۆزەخەوە،
ئێرە نیشتیمانێکە کەس تۆ ناناسێ،
ئیتر سوژدە بۆ کوێی تۆ بەرن؟!
نەتەوەی من هەموو ئاوێک بە گومانی ژەهر دەخۆنەوە،
ئەمە کۆچی خێڵی سیاپۆشانە.
ئەی یار ئەمە خولیاکانی کوڕێکە لە ڕۆژهەڵات.
هەست دەکەم ئیتۆسی٣ گەلی ئێمە جگە لە یاخی بوون و تاڵانی شتێکی تر نییە.
داوەشانی ئیمپراتۆریەتێک دەبینم!

ئێمە لە زەمەنێکداین یاخی بوون مانایەکی نییە،
پاڵەوان و فریادڕەس بوونیان نییە،
ئەمڕۆ سەرەتای زەمەنی فڕێدانی دەمامکە پڕ میهرەکانە،
ئەمڕۆ سەردەمی گەڕانەوەی شکۆمەندییە بۆ ئیبلیسی مەزن!
ئەم قەسیدەیەم شەڕێکە بێهودە،
سۆزگەلێکی سەرچڵە لە عەشقی یار و سەرسامیم بە شەیتان و پەرستنی خودا،
سەیر بکەن، دە سەیر بکەن لە نێوان تەسلیم بوون و بەدیلگیراندا چی دەگوزەرێ؟!
نە تەسلیم دەبم، نە دەبم بە دیلی خودا و ئیبلیس و یار،
لە کۆتاییدا من هەموو زنجیرێک دەپسێنم و ڕۆحە کێویەکەی خۆم دەژیم!
ئێستا زەمەنێکە حەقیقەتەکان بە ئەندازەی وەهمەکان گەورەن،
چیتر سەردەمی سەرکەشییەکان نەماوە،
سەردەمی خۆ وونکردن و بێ ئاگاییە گەورەکانە.
سەردەمێکە ئەو پاساریانە دەکوژن کە گوناهبارن بە فڕین.

من هەوڵدەری پێکەوەلکانی شتە لێکترازاوەکانم.

ئەی یار ئەم شیعرە پشکۆیەکە و لە دۆزەخ دزیومە،
گۆڕێکە و سۆزی خۆمم تیادا ناشتووە،
ئەم قەسیدەیە ئەرژەنگی ئ□ه□ی□ و مانیش نەخشەکێشی نییە.
دەنگم سەدای (نەی)ە.
هەیکەلم وەک پەیکەری داوودی مایکڵ ئەنجیلۆ ڕەقە،
وەرە لەشم بۆردومان بکە بە ماچ،
وەک بۆردوومان کردنی پاریس بە ماکسی درێژ.
با ماچێکت بەر لێوم بکەوێ،
وەک چۆن تۆپێکی ماکسی درێژیش بەر کڵێسای سان ژ□غف□ ک□وت،
لیچ هەڵقورچانت بۆ من بوو نەک ماچ،
وەرە ئامۆژگاریم بکە چۆن نوێژ بکەم.
زیۆس و ژوپیتێر بێ یان بەعل یان ئەڵا و یەهوە فەرق ناکا،
ئیسحاق بێ یان ئیسماعیل، گرینگ ئەوەیە خودایەک هەیە داوای سەربڕین دەکا،
هاروون بێ یان سامیری، گرینگ ئەوەیە نەتەوەی یەهوود بوو پەیکەری گوێرەکەیەکیان پەرست،
خودایەک هەیە و داوا لە هۆشەع دەکا لەگەڵ ژنی زۆڵ و داوێنپیس هاوسەرگیری بکا،
خودایەک هەیە و داوا لە حزقیال دەکا بەیانیان پیسایی لە نان هەڵسوێ و بیخوات،
خودایەک هەیە و ترسی هەیە لە درووستکردنی بورجی بابل،
ئەفرۆدێت بێ یان ڤینۆس یان حاتور گرینگ ئەوەیە عەشقێک لە نێوان من و تۆدا لە ئارادا نەبوو!
عەشقی تۆ خەونێکی پەمەیی بوو، ئەی یار.

ئەی یار ئەم شیعرە لەو قەسرانە ناچێ کە بەتاڵکرابن بۆ ئەوەی تەنها شاز□د□ی□کی لێ ببینرێ،
تۆ تەنها ئەمیری غەمگینی ئەم قەسیدەیەی،
ڕۆحی من لە پاشایەکی بابلی دەچێ،
لە تەنگە ڕێیەکانی خەرەندێکدا دەژیم،
چونکە نیشتیمانی ئێمە تەنها تێپەڕگەیەکە،
تێپەڕینە بە نزیک دارستانێکی ژاڵەدا،
ئەم قەسیدەیە قەرەبووکردنەوەی ئەوینێکی لەدەستچووە.
ئەی یار، ئەمشەو شەوێکە گێژەن،
من لە عەورەتی مانگ و گوڵ ڕادەمێنم.

ئەی یار تۆ دەمناسیت، ئەو گورگە بریندارەم کە دەمناسیت.
میدیاسم و دەستم لە هەرچی بدەم دەبێ بە تەڵا،
عەشقم بۆت لە سەرەتای بەهاردا درووست بوو و
لە کۆتایی بەهاردا گەیشتە چڵەپۆپە،
خەنجەرێکی ژەهراوەی فاسیلەی زەمەنی نێوان من و تۆی دڕی،
مەودای نێوانمان تەنها وشەی عەشق بوو،
هەنگاوێکی گەورە لە نێوانماندا بوو،
بازێکی زۆر قورس بوو، بازی عەشق بوو،
هەموو عەشقی خۆمان لە یەکتری شاردەوە.
دەزانم تۆ منت لە هەیکەل و جورمێکی لاوازدا دەبینی، بۆیە ڕازی نەبووی.
لە دوای شکستی عەشقی تۆوە،
تەنها بوونێک کە هەستی پێبکەم شەبەحی ئیبلیسە!
ئیتر کێ باوەڕ بە حەزە تەزیوەکانی من دەکا لەناو سەهۆڵدا؟!
وەرە بۆت باسی کۆتایی جیهان بکەم لە سیفری ئەرمیادا،
وەک کامیکازە ژاپۆنییەکان خۆم دەکوژم بە تۆدا،
من لە پێناوی چاوی ڕەشی کچێکدا بووم بە شەیتاندەست،
چاوە ڕەشەکانی تۆ بوون وایانلێکردم قوڵتر بیر لە تاریکی بکەمەوە!
شەیتان پێی نەخستۆتە نیشتیمانی ئێمە،
ئەینا بەڕسەی لە دوورەوە دیار دەبوو.
تۆ ئەی ڕاگوزەر وەک شنەی با،
پێم باشترە بە شیری دێڵەگورگ گەورە ببم،
وەک لەوەی بەشیری ئەو دایکە فاحیشەکارانەی مێردەکانیان سەربازی نیشتیمانن،
یان باشتر بوو وەک سارگۆن باخەوانێک بەخێوی کردبام و دایکم کاهێنە بوایە،
ئەی یار ئێمە لە بەنەیەکی گەورەی تەوتەمی دەچێ.
ئەم قەسیدەیە گریانی من و پێکەنینی کچێکە،
دوای دڵنیابوون لە دزینی دڵی کوڕێک.
وەک ڕەنگی زەرد لە تابلۆکانی ڤانکوخدا ڕەنگم زەرد هەڵگەڕاوە،
خەیاڵکردنەوە لە تۆ ئەی یار تەنها سەرئێشەیە،
تێکەڵکردنی ژان و چێژە لە عەشقێکی چەشنی تاعوندا.
کیمیای خودا لەسەر مەعدەنی ژەنگاوی من و تۆ کار ناکا، ئەی یار.
لە عەشقت نابمەوە،
وەک لەبوونەوەی قەیرەکچێک لە خوێنبینین.
کراک دەکێشم و لەشم هەڵدەوەرێ.
ڕۆحم وەک هۆڵی کەنیسەیەکی چۆڵ دەنگ دەداتەوە،

گوێم لە تریقەی ئەو کیژانەیە کە دەزانن بۆ هاتووم بۆ ئێرە.
ئەی یار ئەوەی هەرگیز بازرگانەکان نایفرۆشن لە کۆتاییدا ناچار هەڕاجی دەکەن!
وەرە شەرم مەکە و با سەیری تابلۆی کیژانی ڤاڤیۆنی پیکاسۆ بکەین.
ئەم قەسیدەیە بەرھەمی ڕەتکردنەوەی عەشقێکی ئیفلاتوونیم بوو.
ئەی یار، تۆ ئەی شازادەم بەر لەوەی بڕۆم،
ها ئەوە جلەکانم، ف□□ییاندە،
دەمەوێ ڕووتی و شەرمەزاریەکانی خۆم بژیم،
وەک قەقنەس سنووری فڕینی خۆمت پیشان دەدەم،
بەڵام دوای ئەمە، ئەی یار ئیتر مەیەرە سەیری سوتانم،
چیتر بۆنی گوڵی باغی من مەکە،
لە وونبوونیشم مەپرسە،
چوونکە نەمتوانی جارێک کەمەرت لار بکەمەوە بۆ ماچێک!

١- دێڕێکە لە قەسیدەی وەرزێک لە دۆزەخی ئارسەر ڕامبۆ وەرگیراوە، لە بەشی خوێنی پیس.
٢- بڕگەی حیکایەتە گەورەکانمان لە دەربڕینی (کۆتایی حیکایەتە گەورەکان)ی ژاان فرانسوا لویتار خواستووە و لە سیاقی خۆی ترازاندوومانە.
٣- ئیتۆس لێرەدا بە مانای تایبەتمەندی ڕۆحی گەل دێ کە لەناویدا لەبووندا ین.
٢٠١٧-٨-١٧